Senata Civilā kasacijas departamenta kopsēdes 1937. g. spriedumi.

Publicēts Valdības Vēstneša pielikumos:

Nr.	Datums	Ierakstu numuri	Lpp.
240	22.10.1937	1.-5.	3.-6.
243	26.10.1937	5.-11.	7.-14.
153	12. 07.1938	11.-17.	15.-22.
154	13.07.1938	17.-24.	23.-30.
155	14.07. 1938	24.-29.	31.-37.

1. 1937. g. 21. janvarī. Jāņa Vītiņa kasacijas sūdzība par Rīgas apgabaltiesas 1935. g. 30. marta / 6. aprīļa lēmumu Jāņa Vītiņa prasībā pret Jāni Korni par Ls 2.200.— piespiedu izpildīšanas kārtībā. (L. № 12.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators O. Ozoliņš; referē senators V. Bukovskis.

Senats atrod: Rīgas apgabaltiesas IV civilnodaļas tiesnesis 1935. g. 6. martā noraidījis Jāņa Vītiņa prasību pret vekseļdevēju Jāni Korni par Ls 2.200,— pēc veksela piespiedu izpildīšanas kārtībā aiz tā iemesla, ka vekselim samaksas termiņš bijis 1925. g. 3. septembrī, — kādēļ saskaņā ar Veks. lik. 72. p. prasība pret vekseļdevēju bija iesniedzama līdz 1930. g. 3. septembrim.

Apgabaltiesa atstājusi prasītāja blakus sūdzību bez ievērības, atrodot: 1) ka saskaņā ar vekseļ. lik. 72. p. veksela turētājs varētu celt prasību pret veksela devēju 5 gadu laikā, skaitot no veksela samaksas termiņa, t. i. līdz 1930. g. 3. septembrim; 2) ka neesot nozīmes tam apstāklim, ka savā laikā pārdevēja, Ipiķu krājaizdevu sabiedrība, cēlusi prasību pret vekseļdevēju Jāni Korni un pirmo vekseļņēmēju Jāni Vītiņu, un 1925. g. 28. novembŗa spriedums taisīts pret abiem solidari, jo saskaņā ar veks. lik. 75. p. Ipiķu krājaizdevu sabiedrībai, ceļot prasību 72. p. norādītā laikā, noilguma tecējums pārtraukts tikai Ipiķu krājaizdevu sabiedrības „interesēs" un šis pārtraukums neattiecoties uz prasītāju, kā uz pārdevēju, kas samaksājis vekseli; 3) ka konkretā gadījumā sūdzētājs cēlis prasību pēc veksela pret vekseļdevēju kā vekseļkreditors uz regrestiesību pamata, kādēļ neesot piemērojami civillikumu noteikumi par noilgumu, kā to aizrāda sūdzētājs savā blakus sūdzībā; 4) ka prasītājam bija jāievēro veks. lik. 72. p. noteikumi par termiņu vekseļu prasību celšanai, bet nokavējumu viņš varējis novērst, izpērkot vekseli no veksela turētāja veks. lik. 53. p. paredzētā kārtībā pirms veks. lik. 72. p. paredzētā termiņa notecējuma.

Sūdzētāja kasacijas sūdzība nav ievērojama. Pretēji sūdzētāja aizrādījumam viņa kasacijas sūdzībā, notekot Veks. lik. 72. p. paredzētam piecu gadu laikam, vekselis pilnīgi zaudē savu spēku un saskaņā ar Veks. lik. 75. p., prasības iesniegšanai noteiktie termiņi nekādā ziņā nav apturami. Minēto termiņu notecējums pārtraucams tikai iesniedzot prasību, pieteicot prasību konkursā, un ar lūgumu par regresata kā trešās personas pieaicināšanu lietā (veks. lik. 75. p. un Dr Lēbera tirdzn. tiesību pārskats 340. lp.). Termiņi gan skaitās par pārtrauktiem tikai attiecībā uz to personu, pret kuŗu prasība vērsta, bet, saprotams, kā to pareizi uzsveŗ apgabaltiesa, tikai prasītāja, bet ne atbildētāja interesēs. Pretēji sūdzētāja domām, CL 3342. un 3631. p. noteikumi nav piemērojami vekseļu lietās, jo tie iemesli, pēc kuŗiem noilguma tecējums apturams saskaņā ar civillikumu noteikumiem, atrodas ārpus tām formalām attiecībām, kas pamatotas uz vekseli un tamdēļ arī nevar iespaidot šās formalās attiecības nedz tanī gadījumā, kad šie iemesli attiecas uz veksela kreditoru, nedz tad, kad tie izceļas veksela parādnieka personā (sal. arī Nolkena Veks. lik. izd. 1902. g. paskaidrojumu 130. lp.). Neatkarīgi no tā, sūdzētāja atsauce uz CL 3342. p. jau tamdēļ nepareiza, ka šis pants paredz, ka „ko kāds kopkreditors uzsācis prasījuma pastiprināšanai vai nodrošināšanai, tas nāk arī pārējiem, t. i. kopkreditoriem, par labu". Turpretim, konkretā gadījumā, kur prasība celta tikai uz Veks. lik. 52. un 75. p. pamata, prasītājs nav atzīstams par kopkreditoru.

Prasītājs Vītiņš nav vekseļa turētājs veks. lik. 23. p. nozīmē, jo vekselis uz viņu nav pārgājis pēc pārvedes, bet gan vienīgi tādēļ, ka viņš vekseļa sumu samaksājis Ipiķu krājaizdevu sabiedrībai. Šim apstāklim tomēr konkretā gadījumā nav nozīmes no veks. lik. 72. panta viedokļa. Gadījumā, ja — kā šajā lietā — prasība celta pret vekseļdevēju, tad ar 72. pantā lietoto vārdu „vekseļa turētājs" saprotams nevien vekseļa turētājs 23. p. nozīmē, bet arī pārvedējs; kas vekseli samaksājis (sk. Nolken, Ust. o veks. 4. izd., lp. 187, 2. teze pie 72. p.). Tādēļ konkretā gadījumā veks. lik. 72. p. ir piemērojams. Sūdzētāja paskaidrojumi viņa kasacijas sūdzībā, ka viņš devis Jānim Kornim draudzības žiro, ko zinājusi arī vekseļturētāja, nav apspriežami Senatā, jo šos paskaidrojumus viņš dod pirmo reizi savā kasacijas sūdzībā (Sen. CKD spr. 1920. g. № 56). Atrodot tamdēļ, ka apgabaltiesa nav pārkāpusi kasacijas sūdzībā minētos likumus un ka sūdzētāja kasacijas sūdzība nav ievērojama, Senats n o l ē m a: Jāņa Vītiņa kasacijas sūdzību uz CPN 283. p. pamata atstāt bez ievērības.

2. 1937. g. 21. janvarī. Atbildētāju Jēkaba un Icchoka P a u l u kasacijas sūdzība par Daugavpils apgabaltiesas 1935. g. 4. novembŗa lēmumu Pēteŗa Jāņa d. Gabrevica prasībā pret Jēkabu un Icchoku Pauliem par Ls 680,— darba algas piedzīšanu un prasītāja Pēteŗa Gabreviča paskaidrojums. (L. № 13.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators O. Ozoliņš; referē senators F. Konrādi.

Senats atrod: Apgabaltiesa atbildētāju pilnvarnieka zv. adv. pal. Zēberga apelacijas sūdzību atstājusi bez caurlūkošanas, atzīstot, ka viņam saskaņā ar CPN 25. p. 2. piez., 1459. p. vajadzēja būt speciali pilnvarotam aizstāvēt atbildētājus pret viņiem celtā darba algas prasībā. Šāds apgabaltiesas uzskats nav pamatots. Darba algas prasības lietās nav prasāma speciala pilnvara, jo CPN 1459. pants, uz kuŗu atsaucas CPN 25. panta 2. piezīme, tādu specialu pilnvaru paredz tikai 1455. pantā norādītām lietām, starp kuŗām darba algas prasības lietas neatrodas. Ja CPN 25. panta 2. piezīme vispārīgi atsaucas uz CPN 1458. un 1459. pantiem, tad gan tikai tādēļ, lai uzsvērtu, ka darba algas prasības lietas vešanai pilnvaru var izdot pats prāvnieks, ja viņš ir nepilngadīgs, bet sasniedzis jau 16 gadu vecumu. Tādēļ, pretēji apgabaltiesas domām, atbildētāju pilnvarnieka pilnvara nav atzīstama — aiz tiesas uzdotiem iemesliem — par nepietiekošu šīs lietas vešanai.

Atrodot, ka apgabaltiesa, atstājot atbildētāju pilnvarnieka apelacijas sūdzību bez caurlūkošanas, pārkāpusi CPN 25. panta 2. piez., kādēļ viņas lēmums nav atstājams spēkā, Senats n o l e m j: Daugavpils apgabaltiesas 1935. gada 4. novembŗa lēmumu CPN 25. p. 2. piez. pārkāpuma dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā tiesas sastāvā.

3. 1937. g. 15. aprilī. Finansu mnistrijas Nodokļu departamenta kasacijas sūdzība par Tiesu palatas 1934. g. 2. maija lēmumu lietā par mir. Gutmaņa Himmelhocha mantojumu un Malkes Himmelhochs pilnvarnieka zv. adv. P. Sīversa paskaidrojums. (L. № 1.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators O. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Senats atrod: Tiesu palata mir. Gutmanim Himmelhocham piederējušo nekustamo mantu „Ogres papes fabrika", pārejot tai uz viņa atraitni un dēlu, aplikusi ar mantošanas nodokli, atvelkot no minētās nekustamās mantas vērtības, t. i. no summas Ls 112.400, vienu pusi, it kā jau agrāk piederējušu mantojuma devēja atraitnei pēc CL 1830. p. Tiesu palata pie tam izgājusi no tā, ka minētai nekustamai mantai esot piemērojamas Vidzemes pilsētu tiesības. Šai ziņā Senata apvienotā sapulce savā 1937. g. 14. janvaŗa lēmumā tomēr at-

zinusi, ka Ogres pilsētā ir spēkā nevis Vidzemes pilsētu tiesības, bet gan Vidzemes zemes tiesības, jo ar 1928. g. 11. februaŗa likuma 1. p. (Lkr. 39) ar vārdiem „citus attiecīgus likumus" n a v saprotamas Vidzemes p i l s ē t u tiesības. Ar to atkrīt pamats minētai nekustamai mantai piemērot CL 79., 80., 1830. p., un līdz ar to arī pamats, no tās vērtības atvilkt kādu it kā mantojuma devēja atrainei piederošu daļu. Bez tam, Tiesu palatai bija jāņem vērā nevis mantinieku norādītais fabrikas vērtējums, bet gan Latvijas hipoteku bankas novērtējums, jo tanī iegājusi fabrikas ietaise, kā fabrikas piederuma (CL 573. p.) vērtība (sk. Sen. CKD spr. 30./548.; 33./57.). Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palata pārkāpusi 1928. g. 11. februaŗa likuma 1. p. (Lkr. 39), kā arī CL 1830. p. un CPN 816. p., kādēļ Tiesu palatas lēmums Nodokļu departamenta pārsūdzētā daļā atceļams, Senats n o l e m j: Tiesu palatas 1934. gada 2. maija lēmumu CL 1830. p., CPN 816. p. pārkāpumu dēļ atcelt Nodokļu departamenta pārsūdzētā daļā un lietu nodot Tiesu palatai šajā daļā izspriešanai no jauna citā tiesas sastāvā.

4. 1937. g. 21. janvarī. Finansu ministrijas Nodokļu departamenta kasacijas sūdzība par Tiesu palatas 1933. g. 16. novembŗa lēmumu lietā par Machlas Beškins imobiļa pārdošanu. (L. № 2.).

Sēdi vada priekšsēdētājs senators O. Ozoliņš; refere senators A. Lēbers.

Senats atrod: Latvijas hipoteku banka 1932. g. 16. apriļa izsolē nosolīja Machlas Beškins imobili Grīvā. Savas tiesības minētā banka cedējusi Jānim Gintovtam. Pēdējais iesniedzis Daugavpils apgabaltiesai lūgumu par minētās nekustamās mantas apstiprināšanu viņam, pieliekot klāt Latvijas bankas 1932. g. 2. augusta kvīti par zīmognod. Ls 108,— samaksu M. Beškins imobiļa pārdošanas lietā. No Latvijas bankas kvītes redzams, ka minētā suma ieskaitīta Finansu ministrijas Nodokļu departamenta rēķinā. Daugavpils apgabaltiesa ar savu 1932. g. 5. decembŗa lēmumu atzina 1932. g. 16. apriļa izsoli par spēkā neesošu. 1933. g. 25. janvarī Gintovts iesniedzis Daugavpils apgabaltiesai lūgumu par iemaksāto nodokļu, tanī starpā arī zīmognodevas, atmaksu viņam. Apgabaltiesa, pamatojoties uz Rīkoj. par zīmognodevu 110. p., nolēma atmaksāt J. Gintovtam viņa iemaksāto ziemognodevu Ls 108,—, kas ieskaitīta Nodokļu dep-ta ienākumos. Par šo apgabaltiesas lēmumu Nodokļu dep-ts iesniedzis Tiesu palatai blakus sūdzību, kuŗā paskaidrojis, ka pēc CPN 1307. p., zīmognodevas iepriekšēja samaksa J. Gintovtam nav bijusi obligatoriska un ka saskaņā ar Rīkojuma par zīmognodevu 111. p., atmaksā pārmaksāto zīmognodevu, ja attiecīgu lūgumu iesniedz Nodokļu dep-tam, divu mēnešu laikā pēc tādas pārmaksas. Tiesu palata noraidīja Nodokļu dep-ta blakus sūdzību, atzīstot, ka pircējam bija jāizpilda izsoles nosacījumi, kāpēc tiesai jāpiemēro Rīk. par zīmognod. 110. p., kurpretim 111. p. paredzētais termiņš neesot vērā ņemams, jo Rīk. par zīmognod. 111. p. zīmējoties tikai uz gadījumu, kad zīmognodevas iemaksa notikusi aiz kļūdas. Nodokļu dep-ta kasacijas sūdzība nepelna ievērību. Rīk. par zīmognod. 110. p. (sākumā) nosaka, ka „pārmaksāto zīmognodevu vai zīmogsodu atmaksā", bet 111. p. 1. d. — ka „zīmognodevas maksātāja kļūdas dēļ pārmaksāto zīmognodevu atmaksā, ja attiecīgo lūgumrakstu iesniedz Nodokļu dep-tam divu mēnešu laikā pēc tādas pārmaksas". Katram no citētiem pantiem ir savs saturs un nozīme. 110. pantā (sākumā) izteikts vispārējs princips, ka ne tikai pārmaksātā zīmognodeva, t. i. zīmognodeva, kas samaksāta virs likumīgi maksājamās normas, atmaksājama, bet atmaksājama arī tā zīmognodeva, kas vispār iemaksāta n e p a r e i z i: kad tā pēc likuma nemaz nebija maksājama, vai samaksāta uz kādas iestādes pieprasījumu, bet

vēlāk pamats, aiz kuŗa nodeva iemaksāta, atkritis u. t. l. Ja Rīk. par zīmognodevu (110. p.) nosaka, ka atmaksājama pārmaksātā zīmognodeva, t. i. virs normas samaksātā nodevas daļa, tad nevar neatzīt, ka atmaksājama arī tā zīmognodeva, kas samaksāta bez likumīga pamata vai kad tāds pamats vēlāk atkritis. Rīk. par zīmognodevu 111. p. zīmējas tikai uz tiem gadījumiem, kad maksātājs samaksājis nodevu lielākā apmērā nekā pēc likuma pienācās maksāt, un to izdarījis aiz savas kļūdīšanās. Tā tad šis pants paredz tikai tādus nodevas maksājumus, kuŗi izdarīti uz likumīga pamata, šis pamats joprojām pastāv, tikai samaksāts vairāk nekā pienācās, pie kam pārmaksas vienīgais cēlonis ir maksātāja kļūdīšanās. Šis pants pilnīgi izslēdz ne tikai visus citus zīmognodevas pārmaksas cēloņus, bet arī tos gadījumus, kas paredzēti 110. pantā. Šo secinājumu apstiprina ne tikai 111. panta 1. daļas teksts, bet arī šī panta 2. daļas nosacījums, pēc kuŗa pārmaksātājam viņa kļūdīšanās dēļ jācieš zināms zaudējums — 5% atvilkuma veidā no pārmaksātās sumas. 110. pantā tāds atvilkums nav paredzēts. Lūgums dēļ pārmaksātās zīmognodevas atmaksas 111. pantā paredzētā gadījumā iesniedzams Nodokļu dep-tam divu mēnešu laikā pēc tādas pārmaksas. Turpretim 110. pantā sevišķs termiņš atmaksas pieprasījumam nav paredzēts, kāpēc šiem gadījumiem piemērojami vispārēji nosacījumi par noilgumu. Personas, kas nosolījušas nekustamu mantu publiskā izsolē, iemaksā zīmognodevu pēc pastāvošās prakses jau iesniedzot lūgumu par nekustamās mantas apstiprināšanu viņam. Tāda zīmognodevas iemaksa nav uzskatāma par maksātāja kļūdu. Ja tiesa atzīst notikušo izsoli par spēkā neesošu, tad atkrīt pats pamats zīmognodevas ņemšanai. Zīmognodevas ņemšanas pamats tādā kārtā šajos gadījumos atkarīgs no tiesas lēmuma. Zīmognodevas samaksas pārzināšana nekustamas mantas publiskas pārdošanas lietās ietilpst tiesas pienākumos. Tāpēc tiesai uz nosolītāja lūgumu jālemj arī par samaksātās zīmognodevas atmaksu visos gadījumos, kad nodevas ņemšanas pamats vēlāk atkrīt, piem., kad tiesa atzīst notikušo izsoli par spēkā neesošu. Tāds spēkā stājies tiesas lēmums par zīmognodevas atmaksu Nodokļu dep-tam jāizpilda saskaņā ar Rīk. par zīmognodevu 110. p. Bez tiesas lēmuma Nodokļu dep-ts nevar lemt par zīmognodevu atmaksu, jo tādu tiesību vai pienākumu 110. p. viņam nepiešķiŗ. Otrkārt, tiesa šo jautājumu, kā viņai piekrītošu, ir jau izlēmusi, tikai pati to izpildīt nevar tāpēc, ka nauda iemaksāta citas iestādes (Nod. dep-ta) ienākumos. Rīk. par zīmognod. 111. p. uz šādām nodevas atmaksām nav attiecināms, jo tas paredz citādākus nodevas atmaksas gadījumus (Sen. apv. sap. 1936. g. 8. oktobŗa spriedums lietā № 19). Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palata nav likumu pārkāpusi, kādēļ Nodokļu departamenta kasacijas sūdzība atraidāma, Senats nolēma: Finansu ministrijas Nodokļu departamenta kasacijas sūdzību uz CPN 907. p. pamata atstāt bez ievērības.

5. 1937. g. 15. junijā. Atbildētājas Johannas-Vilhelmīnes Kreilis pilnvarnieka zv. adv. p. J. Zariņa kasacijas sūdzība par Rīgas apgabaltiesas 1934. g. 21./28. novembŗa spriedumu Rūdolfa Lindiņa prasībā pret Johannu-Vilhelmīni Kreilis par Ls 450,— un prasītāja Rūdolfa Lindiņa pilnvarnieka zv. adv. N. Kalniņa paskaidrojums. (L. № 7.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators O. Ozoliņš; referē senators F. Konrādi.

Senats atrod: 1928. g. 2. janvarī prasītājs izdevis atbildētājai obligaciju Ls 1000,— apmērā, kāda suma samaksājama 1932. g. 1. maijā. Obligacijas tekstā paskaidrots, ka obligacijā minētā suma pielīdzināma 192,30 Amerikas dolariem un ka parādnieks gadījumā, ja maksāšanas dienā lata kurss pret Ame-

rikas dolaru būtu kritis vai cēlies, apņemas un viņam tiesība kursa starpību piemaksāt vai atvilkt. Savā iesūdzības rakstā prasītājs aizrāda, ka saskaņā ar Rīgas pils. 5. iec. miertiesneša 1934. g. 16. maija sprieduma uzrakstu uz minētās obligacijas, no prasītāja tikuši piespriesti atbildētājai par labu Ls 415,— ar proc. un tiesāšanās izdevumiem, b) ka izpildu pavēste dēļ minētā sprieduma izpildīšanas izsniegta prasītājam 1934. g. 6. jūnijā un tanī pašā dienā no viņa arī tikusi piedzīta visa piespriestā nauda, c) ka pirmos Ls 600,— pēc obligacijas prasītājs samaksājis jau agrāk labprātīgi un d) ka ar šīs sumas samaksu parāds pēc obligacijas jau bijis dzēsts saskaņā ar augšā minēto, obligacijā ievesto klauzulu, jo Ls 600,— pēc maksāšanas dienas kursa līdzinājas 192,30 Amerikas dolariem. Prasītājs tādēļ lūdz atzīt, ka pēc minētā sprieduma uzraksta uz obligacijas atbildētājai pienācās no prasītāja Ls 600,— kapitāla parāda, atzīstot pārējā daļā obligacijas parādu prāvnieku starpā ar Ls 600,— samaksu par nepastāvošu un likvidētu, un sprieduma uzrakstu uz obligacijas par spēku zaudējušu.

Rīgas apgabaltiesa, atceļot miertiesneša spriedumu, prasību apmierinājusi.

Atbildētājas kasacijas sūdzība pelna ievērību.

Senata apvienotā sapulce savā 1937. g. 22. aprīļa spriedumā atzinusi: a) ka augšā minētā klauzula, kuŗa ievesta prasītāja izdotā obligacijā, atzīstama par spēkā neesošu uz 1922. g. 3. augusta noteikumu par naudu (Lkr. 146) 10. p. 1. piez. pamata, un b) ka jautājums par šādas klauzulas spēku un nozīmi tiesai jāierosina ex officio, neatkarīgi no prāvnieku norādījumiem.

Atrodot, ka apgabaltiesa šajā lietā rīkojusies pretēji šiem principiem, kādēļ viņas spriedums atceļams noteik. par naudu 10. p. 1. piez. un CPN 196. p. pārkāpuma dēļ, Senats n o l e m j: Rīgas apgabaltiesas 1934. g. 21./28. novembŗa spriedumu noteikumu par naudu 10. p. 1. piez. un CPN 196. panta pārkāpuma dēļ atcelt un lietu nodot apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā tiesas sastāvā.

6. 1937. gada 21. janvaŗa / 4. martā. Atbildētājas 1. Madonas kreditsabiedrības pilnvarnieka zv. adv. B. Krieviņa kasacijas sūdzība par Tiesu palatas 1934. g. 7. novembŗa spriedumu Eduarda Troda prasībā pret 1. Madonas kreditsabiedrību, Līnu Trods u. c., sumā Ls 1575,04 par sprieduma atzīšanu par nesaistošu un Eduarda Troda pilnvarnieka zv. ad. K. Trauciņa paskaidrojums. (L. № 10.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators O. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Senats atrod: Pēc Vidzemes zemnieku tiesībām, tāpat kā pēc Vidzemes zemes tiesībām, starp laulātiem pastāv ārēja (formala) mantu kopība. Pēc CL 41. p. vīram piekrīt nevien pārvaldīt, bet arī lietot sievas mantu. Saskaņā ar CL 53. p. sievai nav tiesības, bez vīra piekrišanas, atsavināt kaut ko no šās mantas, ne apgrūtināt to ar parādiem. Tāpēc, kā tieši paredzēts CL 55. p., vīram nav jāatzīst parādu saistības, ko sieva noslēgusi laulības laikā, un tāpēc vīru nevar piespiest samaksāt tās no viņa pārvaldībā esošās sievas mantas. Sievas kreditoriem nevar būt lielākas tiesības, nekā viņai pašai. Tāpēc viņiem nav tiesības vērst savas piedziņas pret sievu uz viņas mantu, kas atrodas vīra pārvaldībā. Pie tam nav nozīmes tam, vai laulātie faktiski dzīvo kopā vai nē, jo, laulībai pastāvot, uz likuma pamata starp laulātiem mantu nodibinātais juridiskais stāvoklis nav atkarīgs no tā, vai laulātie dzīvo kopā tai pašā vietā, bet no tā, vai laulība pastāv. Tādēļ nav atzīstams par izšķirošu fakts, ka vīrs nav cēlis iebildumus mājas inventara apķīlāšanas momentā; to neatzīst arī prasītājas minētais Sen. CKD 22./49. Ar to atkrīt prasītājas paskaidrojumi kasa-

cijas sūdzības 1. punktā. Kas attiecas uz 1931. g. 9. decembrī ievesto atzīmi uz runā esošo nekustamo mantu, tad ar šo atzīmi miertiesneša lēmumā tikusi CPN 682. p. kārtībā nodrošināta tikai toreizējās prasītājas celtā prasība. Minētam nodrošinājumam ir spēks tikai gadījumā, ja nodrošinātās prasības — piedziņa būtu realizējama pret tagadējo prasītāju. Tāpēc minētai atzīmei jāatkrīt, jo saķarā ar tagadējās prasības galīgo apmierināšanu atzīme zaudējusi savu nozīmi. Tamdēļ Tiesu palatai, apmierinot prasību, bija pietiekošs iemesls atzīt par dzēšamu arī minēto atzīmi. Ja laulība izbeigtos un ar to vīram CL 41. p. atzītās tiesības tāpat izbeigtos, tad gan piedzinējai nebūtu vairs šķēršļu piedziņas vēršanai uz brīvo sievas mantu. Šai gadījumā piedzinējai būtu no jauna jālūdz tiesu nodrošināt viņai piedziņu līdz tiesu hipotēkas ievešanai uz minēto objektu, pierādot CPN 682. p. norādītos apstākļus. Konkretā gadījumā, turpretim, jau ievestā atzīme nav atstājama spēkā, jo Tiesu palata galīgi atzinusi, ka *minētā manta kā tāda nevar būt par piedziņas objektu un tāpēc arī nevar* noderēt par piedziņas nodrošinājumu.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palata, gala slēdziena ziņā, nav pārkāpusi likumu, kādēļ atbildētājas-piedzinējas kasacijas sūdzība atraidāma, Senats n o l e m j: 1. Madonas kreditsabiedrības pilnvarnieka zv. adv. Krieviņa kasacijas sūdzību uz CPN 907. p. pamata atstāt bez ievērības.

7. 1937. g. 4. martā. Prasītājas Rīgas mežu un būvju a. s. pilnvarnieka zv. adv. A. Zēberga kasacijas sūdzība par Rīgas apgabaltiesas 1935. g. 20. novembŗa spriedumu Rīgas mežu un būvju a. s. prasībā pret Zemkopības ministriju par Ls 524,84 ar %. (L. № 15.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators O. Ozoliņš: referē senators A. Lēbers.

Senats atrod: Uzveikušai pusei, kā to tieši nosaka CPN 1022. p., tiesība prasīt viesas izdevumus izpildu kārtībā no prāvu zaudējušās puses vienīgi gadījumā „j a t i e s a s a v ā s p r i e d u m ā a t z ī s t, k ā p r ā v u z a u d ē j u š a i p u s e i j ā a t l ī d z i n a u z v e i k u š a i p u s e i t i e s u i z d e v u m i" (sk. Isačenko, Graždanskij process, 5. sēj. 4. lp. II 1.). Šis noteikums neparedz nekādu izņēmumu arī gadījumam, kad uzveikušā puse vēlas prasīt no prāvu zaudējušās puses kasacijas instances izdevumus (sk. CKD 29./85.). Prasība pēc CPN 1047. (921.) p. atzīstama par pamatprasības daļu, t. i. par pamatprasības turpinājumu un tās noslēgumu (kr. Senata CKD 14./57. un tur minētie kr. Senata spriedumi 14./10.; 97./55.; 81./107.). Tā tad, prasības lieta pēc 1047. (921.) p. jāuzskata par t. s. „Adhäsionsprocess". 1047. (921.) p. ievietots 5. sadaļā par spriedumu izpildīšanu, bet ne 4. sadaļā par tiesu izdevumiem. Tāpēc noteikumi, kas paredzēti 5. sadaļas 2. nodaļā par izpildu procesu, vispār piemērojami arī prasībām pēc 1047. p., t. i. 1047. (921.) p. paredzētās prasības pielaižamas *tais pašos vispārējos priekšnoteikumos* kā arī prasības pēc 1022. p. un proti tikai tad, ja tiesa pamatprasībā notikušā spriedumā noteikti nolēmusi, k ā d a m p a r t a m j ā m a k s ā t i e s u i z d e v u m i, ko tiesa, savukārt, var darīt tikai tad, j a u z v e i k u š ā p u s e b i j a l ū g u s i u z l i k t p r e t ē j a i p u s e i t i e s u i z d e v u m u s. Nav pie tam prasāms, lai tiesa tieši savā pamatspriedumā atstātu uzveikušai pusei tiesību celt prasību pēc 1047. p., tāpat kā tiesai arī nav sevišķi jāpiešķir uzveikušai pusei tiesība prasīt tiesu izdevumus taisni izpildu procesā, jo tiesība prasīt tiesu izdevumus pieder uzveikušai pusei jau tieši uz likuma pamata. Procesualās attiecības starp 1022. pantu un 1047. pantu ir analogas attiecībām, kas nodibinājas sakarā ar CPN 239. p. paredzētiem 2 gadījumiem. Pēc 1024. p. prasība izpildu kārtībā ceļama tajā apgabaltiesā, kuŗa iztiesā pamatprasības lietu, bet pie tam tikai noteiktā

termiņā. Prasība pēc 1047. p. ceļama gan garākā termiņā, bet tad jau nevis pēc priviliģetās piekritības, bet tikai „vispārējā kārtībā", t. i. pēc vispārējiem piekritības noteikumiem. Līdzīgus noteikumus paredz arī minētais 239. p., kas priviliģēto piekritību dara atkarīgu no prasības celšanas, sevišķi saīsinātā termiņā. Tomēr priekšnoteikumi abām 5. sad. 2. nod. paredzētām izdevumu prasībām ir tie paši, proti taisni tie, ko paredz 1022. p., t. i.: „ j a t i e s a s a v ā s p r i e d u m ā a t z ī s t, ka prāvu zaudējušai pusei jāatdod uzveikušai pusei... tiesu izdevumi..."; izšķirība starp prasībām pēc 1022. p. un prasībām pēc 1047. p. pastāv vienīgi turpmākā iztiesāšanas kārtībā. Saprotams, tiesa pati savā spriedumā pamatprasības lietā izdevumu sumu nenoteic, jo 1022. p. taisni iziet no tā, ka tiesa nenoteic piespriežamo izdevumu sumu. Tomēr tiesai katrā ziņā, arī 1047. p. paredzētā prasībā, jāizteicas par to, kādai pusei jāuzliek pienākums samaksāt izdevumus. Trūkstot šādam aizrādījumam pašā pamatlietas spriedumā, nav iespējams celt nedz prasību pēc 1022. p., nedz prasību pēc 1047. p. Taču nevar uzlikt tiesai, kuŗai jāiztirzā blakus process (pēc 1022. p. vai pēc 1047. p.), pienākumu vai piešķirt tiesību, no sevis izšķirt jautājumu, kādai pusei un kādā proporcijā būtu jāuzliek izdevumu samaksas pienākums, jo šāds uzdevums involvētu jau uzdevumu izspriest lietu no jauna pēc būtības (Sen. CKD 22./12.). Senatam, kā kasacijas instancei, savā rezolucijā jāatzīst uzveikušai pusei tiesība prasīt kasacijas instances izdevumus no prāvu zaudējušās puses, ja vien uzveikušā puse: 1) izrādījusi kasacijas instancē kaut kādu darbību, vai nu iesniedzot rakstisku paskaidrojumu, vai uzstājoties Senatā (sk. Kr. Sen. CKD 76./574. Vačagina l.; 12./16. Verchņedneprovska metalurg. sab. l.; Sen. CKD 29./85. Kr. nac. oper. l.), un 2) lūgusi S e n a t u atzīt viņai minēto tiesību. Nepietiek ar to vien, ka uzveikušā puse izdevumus pieprasījusi tikai kādā zemākā instancē, bet gan nepieciešami, lai viņa šādu lūgumu izteic t a i s n i S e n a t ā. Senats lūko lietu cauri vienīgi kā kasacijas instance, bet ne pēc būtības; tāpēc Senatam arī nav jāpārbauda un nav jāmeklē lietā, vai parts kādā zemākā instancē būtu kādu reizi lūdzis uzlikt pretējai pusei tiesas izdevumus. Uzveikušai pusei pieder tiesība prasīt no prāvu zaudējušās puses k a s a c i j a s instances izdevumus tikai nupat aprādītos apstākļos un augšminētos priekšnoteikumos, pilnīgi neatkarīgi no tā, vai viņa izdevumu prasību ceļ izpildu kārtībā, 1025. p. paredzētā procesualā termiņā, t. i. 2 nedēļu laikā no tiesas (Senata) rezolucijas pasludināšanas, vai vispārējā kārtībā 1047. p. paredzētā 6 mēnešu noilguma laikā (Isačenko, l. c. 56. lp.), tāpat skaitot no Senata rezolucijas pasludināšanas. Tāpat, uzveikušā puse var prasīt tiesu izdevumus no prāvu zaudējušās puses 1047. p. paredzētā „vispārējā kārtībā" vienīgi 1022. p. noteiktā gadījumā, t. i. vienīgi tad, ja tiesa savā rezolucijā atzīst uzveikušai pusei tiesību prasīt no pretējās puses atlīdzību par tiesas izdevumiem (CKD 29./85.). Senats, savukārt, var taisīt par to attiecīgu lēmumu tikai tad, ja uzveikušā puse izdarījusi kādu procesuālu darbību Senatā un lūgusi tieši Senatu viņai par labu uzlikt pretējai pusei kasacijas instances izdevumus. Šajā lietā, turpretim, prasītāja, kaut arī izdarījusi Senatā procesualu darbību, tomēr n a v lūgusi tieši S e n a t u uzlikt viņai par labu kasacijas instances izdevumus pretējai pusei. Senats tāpēc arī nebija nolēmis atzīt prasītājai tiesību prasīt kasacijas instances izdevumus no pretējās puses. Senats savā prasītājas norādītā spriedumā 35./1009. izlēmis citu jautājumu un nebija izteicies jautājumā par to, vai CPN 1022. p. paredzētie procesualie priekšnoteikumi būtu piemērojami arī 1047. p. paredzētai prasībai jeb ne; tāpēc prasītājai arī nav tiesības, kaut arī 1047. p. paredzētā „vispārējā kārtībā", kasacijas instances izdevumus prasīt no atbildētājas. Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka apgabaltiesa, gala slēdziena

ziņā, nav likumu pārkāpusi, kādēļ prasītājas kasacijas sūdzība atraidāma, Senats n o l e m j: Rīgas mežu un būvju a. s. pilnvarnieka zv. adv. Zēberga kasacijas sūdzību uz CPN 907. p. pamata atstā bez ievērības.

8. 1937. g. 15. aprilī / 20. maijā. Prasītāju Augusta Ābeļa, Noasa Zacharova, Krišjāņa Ķirša un citu kasacijas sūdzība par Rīgas apgabaltiesas 1935. g. 25. septembŗa spriedumu 1) Augusta Ābeļa, 2) Noasa Zacharova, 3) Krišjāņa Ķirša, 4) Viļa Ķēziša, 5) Pēteŗa Kripa, 6) Kārļa Lazdiņa, 7) Rūdolfa Ozoliņa, 8) Jāņa Ozoliņa, 9) Jāņa Strēlnieka, 10) Aleksandra Strēlnieka, 11) Pēteŗa Sēļa, 12) Eduarda Buša, 13) Jāņa Dominovska, 14) Izota Pavlova, 15) Artūra Leimaņa, 16) *Jāņa Voina prasībā pret Rīgas kreditbankas akc. sab. Ls 627,— ar proc.* darba algas. (L. № 17.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators O. Ozoliņš; referē senators J. Grots.

Senats atrod: 1935. g. 11. februarī prasītāji iesnieguši miertiesnesim prasību pret Rīgas kreditbankas akc. sab. par darba algu. Miertiesnesis ar savu 1935. g. 19. junija spriedumu prasību apmierinājis. Par šo spriedumu Latvijas kreditbankas pilnvarnieks iesniedzis apelacijas sūdzību, kuŗā paskaidro, ka ar finansu ministŗa 1935. g. 26. junija rīkojumu (V. V. № 140) atbildētāja, Rīgas kreditbanka, atzīta par nonākušu maksāšanas grūtībās un tās statuti atzīti par atceltiem un līdz miertiesneša spriedumu atcelt un prasību atraidīt. Apgabaltiesa miertiesneša spriedumu atcēlusi un lietu izbeigusi kā nepiekrītošu tiesu iestādēm. Pretēji prasītāju kasacijas sūdzībā izteiktām domām, atbildētājas pilnvarniekam nebija vajadzīga speciala pilnvara šās lietas vešanai. Senats jau ir paskaidrojis (Sen. CKD 36./1261.), ka darba algas prasības lietās nav prasāma speciala pilnvara, jo CPN 1459. pants, uz kuŗu atsaucas CPN 25. p. 2. piezīme, tādu specialu pilnvaru paredz tikai 1455. p. norādītām lietām, starp kuŗām darba algas prasības lietas neatrodas. Ja CPN 25. p. 2. piezīme vispārīgi atsaucas uz CPN 1458. un 1459. p., tad gan tikai tādēļ, lai uzsvērtu, ka darba algas prasības lietas vešanai pilnvaru var izdot pats prāvnieks, ja viņš ir nepilngadīgs, bet sasniedzis jau 16 gadu vecumu. Nepareizs ir arī prasītāju norādījums kasacijas sūdzībā, ka Latvijas kreditbankas pilnvara uzskatāma par nederīgu aiz tā iemesla, ka pilnvara parakstīta vienīgi no bankas direktora. Likuma par Latvijas kreditbanku (Lkr. 35./58) 9. p. piezīme nosaka, ka banka izdod pilnvaras ar direktora v a i a r ī ar direktora vietnieka un viena vicedirektora parakstu. Likumā lietotie vārdi „vai arī ar" norāda uz to, ka likums paredzējis divus pilnīgi atsevišķus gadījumus: 1) kad pilnvaru izdod direktors un 2) kad to izdod viņa vietnieks; pirmajā gadījumā likums neprasa otra paraksta. Tomēr prasītāju kasacijas sūdzība pelna ievērību. Pretēji apgabaltiesas spriedumā izteiktām domām, lieta nav izbeidzama nepiekritības dēļ civiltiesai. Likums par Latvijas kreditbanku (18. p.) noteikti paredz, ka Latvijas kreditbanka ipso jure iestājas likvidējamās kreditiestādes vietā arī tiesas lietās tās turpinot un atbild vienīgi cum viribus fundi, t. i. atbild tikai tās mantas un sumas robežās, ko viņa patiesi iegūst vai pārņem no likvidējamās kreditiestādes. Tā tad šī lieta nebija izbeidzama nepiekritības dēļ civiltiesai. Nākot pie pretējā slēdziena, apgabaltiesa ir nepareizi iztulkojusi likumu un pārkāpusi CPN 196. p. Atrodot, ka apgabaltiesas spriedums šā pārkāpuma dēļ nav atstājams spēkā, Senats n o l e m j: *Rīgas apgabaltiesas 1935. g. 25. septembŗa spriedumu* CPN 196. p. pārkāpuma dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai tiesai izspriešanai no jauna citā tiesas sastāvā.

9. 1937. g. 20. maijā. Jelgavas pilsētas pilnvarnieka zv. adv. K. Pauļuka kasacijas sūdzība par Tiesu palatas 1934. g. 17. decembŗa lēmumu par Rebekai Kiršbaums piederošā Jelgavas pilsētas nekustamā īpašuma III hip. iecirknī ar zemes grāmatu reģistra № 62 subhastaciju un Jelgavas ēbreju slimnieku kopēju b-bas „Bikur-Cholim" pilnvarnieka zv. adv. N. Stakelberga paskaidrojums. (L. № 22.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators O. Ozoliņš; referē senators R. Alksnis.

Senats atrod: Jelgavas pilsēta 1928. g. 26. septembrī nosolīja publiskā izsolē Rebekai Kiršbaums piederošo nek. mantu. 1929. g. 31. janvarī apgabaltiesa nolēma nostiprināt minēto imobili Jelgavas pilsētai, dzēšot pārdotā publiskā izsolē imobiļa zemes grāmatu reģistra folijā visus ierakstus un atzīmes par parādiem un piedziņām. Pēc tam 1934. g. 23. augustā Jelgavas pilsēta iesniedza apgabaltiesā lūgumu, kuŗā aizrādīja, ka izsolē iegūtais imobilis gan esot pārrakstīts uz pilsētas vārda, bet izrādoties, ka 1910. g. 19. janvarī uz bij. īpašnieces R. Kiršbaums vienpusīgu deklaraciju ierakstīta atzīme, ka bij. īpašniece R. Kiršbaums atsakās no šī īpašuma atsavināšanas un apgrūtināšanas ar parādiem līdz pirkuma līguma apstiprināšanai (koroborēšanai), pēc kāda līguma daļa no šī īpašuma 341 kv. asu platībā pārdota b-bai „Bikur-Cholim". Šāda satura atzīme bijusi saistoša R. Kiršbaums un tai bijusi nozīme, kamēr nek. manta atradusies R. Kiršbaums īpašumā. Ar nek. mantas pāreju pilsētas īpašumā šī atzīme esot zaudējusi savu nozīmi, kādēļ apgabaltiesai minēto atzīmi bijis jādzēš, nostiprinot izsolē pārdoto nekustamu mantu nosolītājas īpašumā. Jelgavas apgabaltiesa pilsētas lūgumu noraidījusi. Jelgavas pilsētas blakus sūdzību Tiesu palata atstājusi bez ievērības aiz sekošiem iemesliem. Saskaņā ar CPN 1307. p., taisot adjudikacijas lēmumu, tiesai jādzēšot tikai visas zemes grāmatās ierakstītās parādu saistības: ķīlu tiesības un hipotekas, kādas paredzētas CL 1602. un 3967. p. un kuŗas no pircēja nav pārņemtas, kā arī tie apgrūtinājumi, kas paredzēti CPN 6294. p. un kuŗu dzēšana pieņemta kā nosacījums nek. mantu iegūstot publiskā izsolē. Strīdus atzīme nepiederot ne pie parādu saistībām, nedz arī pie CPN 1294. p. paredzētiem apgrūtinājumiem, kādēļ tiesai, taisot adjudikacijas lēmumu, nepiekrīt izšķirt strīdus atzīmes likteni, kas ierakstīta zemes grāmatu reģ. folijas 2. daļas 2. slejā. Šāds ierakstīts apgrūtinājums esot saistošs arī nosolītājam publiskā izsolē un tā dzēšanai esot vajadzīga tās personas piekrišana, kuŗai par labu ierakstīts minētais apgrūtinājums vai attiecīgas tiesas spriedums. Iesniegtā kasacijas sūdzība pelna ievērību. Konkretā gadījumā ir strīds par reģistra folijas 2. daļas 2. slejā ierakstītu atzīmi p a r l a b p r ā t ī g u aizliegumu (paredzētā not. nol. 316. p. 6. pk., 321. p. 2. pk. b un CL 959. p.) nozīmi. Ar šo atzīmi biedrība „Bikur-Cholim", kuŗa gribēja pirkt R. Kiršbauma nek. mantas zināmu realu daļu (341 kv. asi), ir vēlējusies nodrošināt sev iespēju slēgt nākotnē pirkuma-pārdevuma līgumu ar R. Kiršbaums, un šīs atzīmes praktiskā puse izteicas iekš tā, ka bij. īpašniece R. Kiršbaums, piekrītot šādas atzīmes ierakstīšanai zemes grāmatās, ir zaudējusi tiesību nākotnē l a b p r ā t ī g i rīkoties ar šo nek. mantu, pārdodot to kādai citai personai vai apgrūtinot to ar parādiem. Paceļas jautājums, vai šāda atzīme tomēr nesaista arī jauno īpašnieku Jelgavas pilsētu. Šis jautājums ir izšķirams negatīvi. A i z l i e g u m u atzīme pati par sevi nedod nekādu lietišķu tiesību tai personai, kuŗai par labu tā ierakstīta, jo tai ir tīri personisks raksturs, bet nav lietišķa spēka. Šāda atzīme ir īpašnieka personīgo saistību sekas un tā zaudē savu nozīmi tiklīdz par nekustamas mantas īpašnieku zemes grāmatās tiek ierakstīta cita persona (sal. A. Bašmakovs, hipotēku tiesību pamatprincipi 48. lp.). Aizliegums (atzīmes veidā) līdz ar nekustamas mantas pārdošanu pie-

spiedu kārtībā (izsolē) ir zaudējis savu praktisko nozīmi tāpēc, ka šī atzīme nevar piespiest jauno ieguvēju Jelgavas pilsētu pārdot nek. mantas realu daļu biedrībai „Bikur Cholim". Iepriekšējais (aizpārdošanas) līgums par minētās daļas pārdošanu nākotnē saistīja vienīgi agrāko īpašnieci R. Kiršbaums, bet ne Jelgavas pilsētu. Tamdēļ aizlieguma atzīme konkretā gadījumā nav uzskatāma par saistošu jaunai ieguvējai — Jelgavas pilsētai. Ja nu aprādītā aizlieguma atzīme nebija saistoša Jelgavas pilsētai, tad paceļas jautājums kādā kārtībā Jelgavas pilsēta varēja panākt šādas atzīmes dzēšanu. Ir iespējami trijāda veida ceļi: 1) pilsēta varēja celt prasību par atzīmes dzēšanu, 2) griezties tieši pie zemes grāmatu nodaļas priekšnieka ar lūgumu dzēst atzīmi tāpēc, ka tā zaudējusi savu nozīmi, un 3) griezties pie tiesas blakus procesa kārtībā ar lūgumu dzēst atzīmi. Pēdējais ceļš tajos gadījumos, kad īpašnieks ieguvis nek. mantu publiskā izsolē, ir atzīstams par pareizāko aiz sekošiem iemesliem. Adjudikacijas lēmuma nozīme ir tā, lai nosolītā nek. manta tiktu nostiprināta uz ieguvēja vārdu tikai ar tiem apgrūtinājumiem un aizliegumiem, kuŗus ieguvējs pats uzņēmies labprātīgi, vai kuŗi viņam saistoši uz likuma pamata. Tamdēļ arī tiesai tajā pat izsoles lietā uz ieinteresētās personas lūguma ir jāizšķiŗ jautājumi par to, cik tālu katra atzīme vai pants ir saistoši jaunam ieguvējam. Ja arī CPN 1307. p. un 1294. p. neko nemin par dažu reģistra folijas 2. daļas 2. slejā ierakstīto atzīmju dzēšanu, tad no tā vēl neizriet, ka šādas atzīmes tiesa nevarēu dzēst blakus procesa kārtībā. Reģistra folijas 2. daļas 2. slejā tiek ierakstītas arī tādas atzīmes, kas vērstas pret īpašnieku p e r s o n ī g i (piem.: 1) īpašnieka izsludināšana par maksātnesp. parādn. not. nol. 316. p. 1. pk., 2) piedziņas vēršanas atzīmes not. nol. 316. p. 2. pk.). Šādas tīri personīga rakstura atzīmes pēc līdzšinējās tiesu prakses arī dzēš tiesa, taisot adjudikacijas lēmumu, lai gan arī par šo atzīmju dzēšanu nemin ne CPN 1307., nedz arī 1294. p. Nepareizs ir gan sūdzētājas uzskats, ka tiesai šādas atzīmes būtu jādzēš ex officio, jo tiesa savu pienākumu ir izpildījusi, ja viņa ir ievērojusi CPN 1307. un 1294. p. noteikumu. Tomēr no tā vēl neizriet, ka tiesa uz sevišķa lūguma tajā pat izsoles lietā nebūtu jāizšķiŗ jautājums par tādu atzīmju likteni, kuŗas ir zaudējušas *savu nozīmi priekš jauna ieguvēja. Šādos gadījumos pēc analoģijas ir piemērojams* CPN 716. p., kad arī tiesa uz ieinteresētas personas lūguma ar sevišķu blakus lēmumu dzēš atzīmi par prasības nodrošināšanu. Tamdēļ arī konkretā gadījumā sūdzētājas lūgums par atzīmes dzēšanu apgabaltiesai bija jāizšķiŗ blakus procesa kārtībā tajā pat izsoles lietā. Nākot pie pretēja slēdziena Tiesu palata ir pārkāpusi CPN 816. p.

Šī pārkāpuma dēļ Tiesu palatas lēmums ir atceļams, kādēļ Senats n o l e m j: Tiesu palatas 1934. g. 17. decembŗa lēmumu CPN 816. p. pārkāpuma dēļ atcelt un šo lietu nodot Tiesu palatai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

10. 1937. g. 20. maijā. Prasītāja Gustava J e r u m a kasacijas sūdzība par Rīgas apgabaltiesas 1936. g. 15. janvaŗa spriedumu Gustava Jeruma prasībā pret Vecgulbenes patērētāju biedrību par Ls 1395,03 ar % darba algas. (L. № 24.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators O. Ozoliņš; referē senators V. Bukovskis.

Senats atrod: Pretēji prasītāja paskaidrojumam viņa kasacijas sūdzībā lik. par darba laiku 19. pantu (Lkr. 32./92. un 33./216. redakcijā) apgabaltiesa pareizi iztulkojusi tādā ziņā, ka šā panta pēdējā teikuma vārdi: „i z ņ e m o t d a r b n ī c u u n f i z i s k a d a r b a s t r ā d n i e k u s" attiecas tikai uz satiksmes līdzekļu darbiniekiem, attiecībā uz kuŗiem izdoti speciali 1923. g. 13. septembŗa noteikumi (Lkr. 23./123). Pēc prasītāja domām, izņēmums „p a r f i ļ i s k a d a r b a s t r ā d n i e k i e m" attiecas uz visiem likuma par darba laiku

19. pantā minētiem fiziska darba strādniekiem. Šādu iztulkojumu tomēr nekādā ziņā nevar pieņemt, jo tādā gadījumā no slimnīcu, patversmju un bērnu namu kalpotājiem, tiesu iestāžu darbiniekiem, cietuma darbiniekiem, uz kuŗiem likums par darba laiku neattiecas, būtu izslēdzami š o i e s t ā ž u f i z i s k a d a r b a s t r ā d n i e k i, bez kuŗiem tomēr šo iestāžu normalā dzīve un darbi nemaz nevarētu notikt. 19. pants būtu piemērojams, tā iztulkojot to, arī visiem mājkalpotājiem un laukstrādniekiem, kuŗi vienmēr ir fiziska darba strādnieki, bet attiecībā uz kuŗiem nevar būt šaubas, ka viņu darbs nav regulējams ar likuma par darba laika noteikumiem. Likuma par darba laiku 19. pants pirmatnejā redakcijā (Lkr. 22./72) noteica: „...un satiksmes līdzekļu darbiniekiem, izņemot darbnīcu strādniekus un fiziska darba dienas strādniekus..." 1929. gada pārgrozījumi likumā par darba laiku (Lkr. 29./112) grozīja šai daļā 19. pantu, ievedot jaunā kategorijā satiksmes līdzekļu darbiniekus, uz kuŗiem likums par darba laiku nav attiecināms, proti: ielu dzelzsceļu un autobusu darbiniekus, jo tiesu prakse, turotiės likuma agrākās redakcijas robežās, bija attiecinājusi likuma par darba laiku arī uz šiem darbiniekiem. Bez tam šie grozījumi izņēma no likuma par darba laiku iespaida visus fiziskā darba strādniekus pie satiksmes līdzekļiem, bet ne tikai fiziska darba dienas strādniekus, kā tas bija likuma agrākā redakcijā. Tamdēļ, kā to pareizi paskaidrojusi apgabaltiesa, ar vārdu „darbiniekiem" likuma par darba laiku 19. panta sākumā saprotamas visas attiecīgā uzņēmumā strādājošās personas, vienalga, vai viņas tanī izpilda garīgu vai fizisku darbu. Sakarā ar to nav nekādas nozīmes tam, ko likumdevējs domājis ar vārdu darbiniekiem CL 4176. p. (обязавшійся къ личной послугѣ) un šim jautājumam apgabaltiesas spriedumā ir tikai blakus motivu nozīme. Ar to atkrīt visi kasacijas sūdzībā minētie paskaidrojumi.

Atrodot tamdēļ, ka prasītāja kasacijas sūdzība kā nepamatota noraidāma, Senats n o l e m j: Gustava Jeruma kasacijas sūdzību uz CPN 283. p. pamata atstāt bez ievērības.

11. 1937. g. 20. maijā / 15. junijā. Atbildētājas Dzelzsceļu virsvaldes pilnvarnieka juriskonsulta A. Melnbārda kasacijas sūdzība un Natalijas Heidemans pilnvarnieka zv. adv. O. Kēlbranta pretkasacija par Tiesu palatas 1935. gada 19. septembŗa / 3. oktobŗa spriedumu Natalijas Heidemans prasībā pret Dzelzsceļu virsvaldi par atlīdzību Ls 100.000,— vērtībā par uzceltu ēku. (L. № 28.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators O. Ozoliņš; referē senators M. Čakste.

Senats atrod: Tiesu palata atzinusi par saistošu atbildētājai līgumu, kuŗu 1912. gadā prasītājas tiesību devējs, viņas tagad mirušais vīrs, noslēdzis ar agrākās Krievijas bij. Rīgas-Orlas dzelzsceļa pārvaldi par zemes gabala īri Rīgas krasta stacijas teritorijā. Atzīstot ar šī līguma noteikumiem par pierādītu, ka prasītājai tiesības prasīt pusi no prasītājas vīra un īrētās zemes uzceltās noliktavas būvvērtības, atskaitot no tās atbildētājas izdarīta kapitalremonta izdevumus, un konstatējot būvvērtības un šo izdevumu apmērus, Tiesu palata apmierinājusi prasību Ls 45.469,15 apmērā. Tiesu palatas viedoklis, ka atbildētājai saistošs augšminētais līgums, nav pareizs, un to neapstiprina Tiesu palatas spriedumā norādītie likumi. Pirmām kārtām, likums par Rīgas-Valkas un citu valsts dzelzsceļu liniju koroborēšanu (Lkr. 32./66) nemaz neizšķiŗ jautājumu, kādas agrākās Krievijas saistības pārgājušas uz Latviju, un tādēļ Tiesu palata nevarēja atsaukties uz šo likumu sava viedokļa apstiprināšanai. Kas attiecas, turpretim, uz Tiesu palatas uzrādīto miera līguma starp Latviju un Krieviju (Lkr. 20./204) 10. pantu, tad arī tas neapstiprina Tiesu palatas viedokli. Šis pants nosaka, ka dažādais valsts īpašums, kas atrodas uz katras attiecīgas

valsts teritorijas, ir šīs valsts īpašums, un ka uz Latviju pāriet šai pantā minētās agrākās Krievijas prasību tiesības un prasījumi (trebovaņija), bet par to, ka uz Latviju būtu pārgājuši arī Krievijas agrāk noslēgtie attiecībā uz Latvijas valsts īpašumiem civiltiesiskie līgumi, kas uzlikuši Krievijai tīri personiskus pienākumus, to nenosaka nedz šis pants, nedz arī cits kāds šī miera līguma pants. Nav pareizs Tiesu palatas viedoklis, it kā Krievijai bija jāatsvabina Latvija no savām personiskām saistībām, kas pamatojās uz civiltiesiskiem līgumiem ar privatpersonām. Latvija kā valsts savu neatkarību un patstāvību nav atsavinājusi no Krievijas valsts gribas, bet ņodibinājusies atdalīšanās (separacijas) ceļā (Sen. CKD 29./418), kā pilnīgi jauna valsts, bet nevis kā kādas valsts pēcnācēja (sal. Dr. K. Strupp, Grundzüge des positiven Völkerrechts, 2. izd. 57. lp.). Tādēļ Latvija principā nav saistīta ar Krievijas saistībām, izņemot gadījumus, kad viņa būtu tādas uzņēmusies. Ja arī Latvijas-Krievijas miera līguma XVI. pants nosaka, ka Krievija atsvabina Latviju no atbildības par šajā pantā paredzētām saistībām daļā, kas attiecas uz Latviju, un ka Krievijas kreditoriem savas pretenzijas šajā daļā jāvērš pret Krieviju, tad tas nenozīmē, ka Latvija nebūtu bijusi brīva no šīm saistībām arī bez tāda miera līguma nosacījuma. Šim nosacījumam ir nozīme tikai gadījumam, ja Latvijai aiz politiskiem iemesliem būtu gribēts no kaut kādas puses uzlikt atbildību par augšminētām saistībām, lai tad Latvija uz šī panta pamata varētu noraidīt Krievijas kreditorus pie pašas Krievijas. Bet no šī panta nevar taisīt slēdzienu, kā to dara Tiesu palata, ka Krievija atsvabinājusi Latviju tikai no tajā paredzētām savām saistībām, bet visas pārējās Krievijas saistības, kas nav minētas šai pantā, Latvijai saistošas, jo Krievija nav Latviju no tām atsvabinājusi. Aiz norādītiem iemesliem Tiesu palata, atzīstot runā esošo lūgumu par saistošu atbildētājai un apmierinot uz šī līguma pamata prasību, pārkāpusi miera līguma starp Latviju un Krieviju 10. un 16. pantus un CPN 816. pantu. Šo likumu pārkāpumu dēļ Tiesu palatas spriedums nav atstājams spēkā, kādēļ Senats atrod, ka Tiesu palatas spriedums uz atbildētājas kasacijas sūdzības pamata atceļams. No prasības lūguma redzams, ka prasītāja atsaukusēs uz to, ka ar lietderīgiem izdevumiem, uzceļot uz īrētās zemes noliktavu, zemes gabala vērtība paaugstinājusēs, un ka atbildētājai, *zemes gabala īpašniecei, jāatlīdzina prasītājai šīs vērtības pieaugums.* Saskaņā ar CL 772. pantu, ēkas cēlājam, kas uzcēlis ēku apzināti uz svešas zemes, ja ēka pieder pie derīgo izdevumu šķiras, ir tiesības novākt ēku ar CL 582. pantā *paredzētiem ierobežojumiem.* Gadījumā, *ja šādu ierobežojumu nav un derīgos* izdevumus var noņemt, nekaitējot pašai lietai, tad tomēr šo izdevumu noņemšana nav izdarāma bez īpašnieka atļaujas, jo no īpašnieka atkarājās piešķirt *jus tollendi vai atlīdzību naudā (sal. Sen. CKD 26./30).* No lietas nav redzams, ka noliktava nebūtu noņemama, nekaitējot pašam zemes gabalam, ka atbildētāja būtu piešķīrusi prasītājai tiesības noliktavu nojaukt, un ka atbildētāja būtu apstrīdējusi noliktavas pieskaitīšanu derīgo izdevumu šķirai — mazākais Tiesu palata nav konstatējusi pretējo — un tādēļ prasītājai uz CL 772., 582. un 580. pantu pamata bija atzīstamas tiesības uz atlīdzību par derīgiem izdevumiem. Šis atlīdzības apmērs tomēr nebija nosakāms saskaņā ar 1912. gadā ar bij. Rīgas-Orlas dzelzsceļa pārvaldi noslēgtā līguma noteikumiem, bet gan pēc CL 579. un 580. pantiem. Ņemot vērā šādus lietas apstākļus, Tiesu palata arī pielaidusi motivu nepilnību, pārkāpjot CPN 816. pantu. Atbildētājas atsaukšanās šai gadījumā uz 1920. g. 18. marta likumu (Lkr. 20./181) turpretim, nav atzīstama par pamatotu, jo atlīdzība prasītājai šajā gadījumā pienākās nevis uz ārzemes valutā noslēgtā darījuma pamata, bet gan uz jau minēto likumu pamata. Tā kā Tiesu palatas spriedums uz atbildētājas kasacijas sūdzības pamata atceļams

augšminēto likumu pārkāpumu dēļ, tad Senats atzīst par nevajadzīgu pārbaudīt pārējos atbildētājas kasacijas sūdzībā uzdotos kasacijas iemeslus. Kas attiecas uz prasītājas kasacijas sūdzību, tad tā kā nepamatota atraidāma aiz tā iemesla, ka prasītājas pilnvarnieks tajā balstās uz līgumu, kurš, kā tas izriet no sacītā, atbildētājai nav saistošs. Ievērojot sacīto, Senats n o l ē m a: Tiesu palatas 1935. gada 19. septembŗa / 3. oktobŗa spriedumu uz atbildētājas Dzelzsceļu virsvaldes pilnvarnieka juriskonsulta A. Melnbārda kasacijas sūdzības pamata Miera līguma starp Latviju un Krieviju (Lkr. 20./204) 10. un 16. pantu un CPN 816. pantu pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palatai izspriešanai no jauna citā tiesas sastāvā; prasītājas Natalijas Heidemans pilnvarnieka zv. adv. O. Kēlbranta pretkasaciju uz CPN 907. panta pamata atstāt bez ievērības.

12. 1937. g. 21. janvarī. Atbildētāja Jāzepa B l ū m e n t ā ļ a un prasītāja Bēra G u r o v i č a kasacijas sūdzības par Rīgas apgabaltiesas 1934. gada 1./7. novembŗa spriedumu Bera Gurovića prasībā pret Benno-Bencionu Krameru un Jāzepu Blūmentālu par Ls 460,— ar proc. un prasītāja Bera Gurovića paskaidrojums. (L. № 3.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators O. Ozoliņš; referē senators F. Konradi.

Senats a t r o d:

Atbildētājs Blumentāls savā kasacijas sūdzībā neapgalvo, ka prasība visumā vai pa daļai būtu nepareizi vērsta pret viņu, bet pārmet apgabaltiesai galvenā kārtā Lik. par telpu īri 24. p. nepareizu piemērošanu. Šim likuma pantam, pēc atbildētāja domām, nerunājot pretim partu vienošanās, saskaņā ar kuŗu prasītājam izīrētās telpas uz viņa lūgumu tika pārbūvētas un tajās tika izdarīts greznuma remonts, un uz šāda darbu rēķina prasītājs arī esot samaksājis zinamu sumu remonta izdevumu daļas segšanai. Šādi atbildētāja paskaidrojumi nav ievērojami, jo apgabaltiesa konstatējusi, ka konkretā gadījumā izīrētā dzīvoklī izdarītie remonti atzīstami par tādiem, kas bija nepieciešami izdarami, lai telpas vispār varētu izīrēt (tā tad nebija atzīstami par pārbūvi vai greznuma remontu). Šis uz liecinieku Pļavunova liecības pamatotais apgabaltiesas konstatējums nav kasacijas kārtībā pārbaudams. (Sen. CKD 31./493). Šādos lietas apstākļos apgabaltiesa pareizi piemērojusi Lik. par telpu īri 24. p., jo pēc tā izpratnes nedrīkst ņemt no īrnieka sakarā ar telpu izīrēšanu atsevišķu atlīdzību par izīrēto telpu nepieciešamo remontu; šādas tezes pareizību neapstrīd arī pats kasacijas sūdzības iesniedzējs Blumentāls. Atkrīt arī atbildētāja Blumentāla aizrādījums, ka apgabaltiesai, ja viņa pati nevarēja izšķirt remonta darbu raksturu, bija jāizdara ekspertize, jo, kā redzams no sacītā, apgabaltiesa atradusi par pilnīgi iespējamu no sevis noteikt remonta darbu raksturu. Pretēji kasacijas sūdzības iesniedzēja aizrādījumam, apgabaltiesai jau tādēļ vien nebija īpaši jāapspriež viņa aizrādījumi uz liecinieka Zaķa neticamību, ka viņš savu uzskatu par šīs liecības nozīmi nemaz nav motivējis. Tādā kārtā atbildētāja Blumentāla kasacijas sūdzība kā nepamatota atraidama.

Prasītāja kasacijas sūdzība vienā daļā pelna ievērību, Apgabaltiesa konstatējusi, ka atsevišķu atlīdzību par izīrētām telpām Ls 460,— no prasītāja ir saņēmis namīpašnieks, atbildētāja Krāmera, pārvaldnieks atbildētājs Blumentāls. Apgabaltiesa prasību apmierinājusi tikai pret atbildētāju Blumentālu, nākot pie slēdziena, ka nav pierādīts, ka atlīdzību Blumentāls būtu saņēmis kopā ar atbildētāju Krāmeru, vai ka minētā atlīdzība būtu pieprasīta un saņemta Krāmera uzdevumā un ar viņa ziņu. Apgaabltiesa gan nenoliedz, ka Blumentāls Ls 200,— no minētās sumas ir izlietojis prasītājam izīrētā dzīvokļa remonta izdevumu segšanai atbildētāja Krāmera namā, bet atradusi, ka šis apstāklis

varētu dot Blumentālam zinamas tiesības uz atlīdzību no Krāmera par remonta izdarīšanu, bet nekādā ziņā vēl nepadarot Krāmeru par atbildīgu prasītāja priekšā par Blumentāla saņemto naudu. Šāds apgabaltiesas uzskats ir nepareizs. Prasītājs konkretā gadījumā ir cēlis condicio ob injustam causam (CL 3712. sek. p.). Pēc vispārējā principa kondikcijas prasības vēršamas pret personu, kuŗa netaisni iedzīvojusies uz citas personas rēķina, pie kam nav izšķirošas nozīmes tam, vai persona, kuŗa iedzīvojusies, naudu vai citu labumu būtu saņēmusi tieši no cietušā, vai caur trešo personu (CL 3734. p. ar piez.; Windscheid-Kipp, Lehrbuch des Pandektenrechts 8. izd., II § 424, 2; Enneccerus, Kipp u. Wolff, Lehrbuch des bürgerlichen Rechts, II 218, III § 225, 1; sal. Sen. CKD 32/886). Tādēļ prasītājam, pretēji apgabaltiesas domām, bija tiesība taisni no atbildētāja Krāmera prasīt atpakaļ tos Ls 200,—, kuŗi pēc pašas apgabaltiesas konstatējuma tika izlietoti viņa namā esošā dzīvokļa remontam, jo apgabaltiesa līdz ar to ir konstatējusi, ka šis remonts bija nepieciešams un tādēļ bija jāizdara pašam namsaimniekam, atbildētājam Krāmeram. Tādā kārtā, taisni pēdējais, saņemot pretlikumīgi šo sumu no prasītāja, ir pretlikumīgi iedzīvojies uz prasītāja rēķina, un tādēļ, saskaņā ar augšā sacīto, condictio ob injustam causam šajā daļā bija vēršams taisni pret Krāmeru. Nākot pie pretējā slēdziena, apgabaltiesa pielaidusi motivēšanas nepareizību un CL 3734. p. ar piez., CPN 816. p. pārkāpumu, kādēļ viņas spriedums šajā daļā atceļams. Kas attiecas uz pārējo prasības sumu, t. i. Ls 260,— (460—200), tad prasītājs savā kasacijas sūdzībā nepamatoti pārmet apgabaltiesai šīs prasības daļas atraidīšanu. Izejot no sava kasacijas kārtībā nepārbaudama slēdziena, ka Ls 460,— ir saņēmis atbildētājs Blumentāls un ka atbildētāja Krāmera labā tika izlietoti tikai Ls 200,—, apgabaltiesa prasību pret Krāmeru Ls 200,— pārsniedzošā apmērā nevarēja apmierināt.

Ņemot vērā, a) ka no atbildētāja Blumentāla ar apgabaltiesas spriedumu piespriesti Ls 460,—, bet Blumentāla kasacijas sūdzība atstājama bez ievērības, un b) ka saskaņā ar izteikto par Ls 200,— jāatbild arī atbildētājam Krāmeram, jānāk pie slēdziena, ka konkretā gadījumā par Ls 200,— samaksu atbildība gulstas uz atbildētājiem k o p ī g i, bet par Ls 260,— vienīgi uz atbildētāju Blumentālu.

Ievērojot sacīto, Senats n o l e m j: uz prasītāja kasacijas sūdzības pamata Rīgas apgabaltiesas 1934. g. 1./7. novembŗa spriedumu atcelt CL 3734. p. ar piez., CPN 816. panta pārkāpumu dēļ, cik tālu prasība pret atbildētāju Krāmeru atraidīta Ls 200,— apmērā. Pārējās daļās prasītāja Gurovića kasacijas sūdzību, kā arī atbildētāja Jāzepa Blumentāla kasacijas sūdzību uz CPN 263. pamata atstāt bez ievērības.

13. 1937. g. 2. decembrī. Ericha A u s t r i ņ a kasacijas sūdzība par Rīgas apgabaltiesas 1935. g. 19. februaŗa lēmumu viņa blakus sūdzībā par tirdzniecības reģistru nodaļas tiesneša 1934. g. 28. novembŗa lēmumu firmas „Pāvila aptieka, Erich Austrin" reģistracijas lietā. (L. № 9.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators O. Ozoliņš; referē senators F. Konradi.

Senats a t r o d:

1934. gada 6. augustā Erichs Austriņš iesniedzis Rīgas apgabaltiesas tirdzniecības reģistra nodaļā pieteikumu, lūdzot reģistrēt firmu „Pāvila aptieka Erich Austrin". 1934. g. 5. oktobrī Rīgas apgabaltiesas tirdzniecības reģistra tiesnesis nolēmis, pieprasīt no lūdzēja piecu dienu laikā firmā lietoto vārdu un uzvārdu pieteikt latviski pareizi rakstītus. 1934. g. 11. oktobrī saņemts Austriņa lūgums izlabot viņa agrākā pieteikumā firmas nosaukumu sekoši: „Pāvila ap-

tieka Erichs Austriņš", saskaņā ar kādu lūgumu uz tiesneša 1934. g. 28. novembŗa lēmuma pamata „A" reģistrā tikusi ierakstīta firma „Pāvila aptieka Erichs Austriņš".

Par reģistra tiesneša 1934. g. 28. novembŗa lēmumu Austriņš iesniedzis blakus sūdzību Rīgas apgabaltiesā, paskaidrojot, ka sākot ar 1909. gadu viņam piederošais uzņēmums nesis nosaukumu „Pāvila aptieka Erich Austrin"; ka viņam esot tiesība paturēt līdzšinējo nosaukumu, jo viņš pieteikumu esot iesniedzis līdz 1934. g. 15. augustam; ka viņš bijis spiests izpildīt tiesneša 1934. g. 5. oktobŗa lēmumu, jo par tā neizpildīšanu ticis piedraudēts Ls 300,— liels sods; ka visas uzņēmuma grāmatās, etiķetēs, pa daļai arī uzņēmuma iekārtā esot atzīmēts agrākais nosaukums, kādēļ viņam ievedot jaunu nosaukumu, celtos prāvi izdevumi. Austriņš tādēļ lūdzis atcelt reģistra tiesneša lēmumu un uzdot viņam reģistrēt uzņēmumu ar līdzšinējo nosaukumu.

Rīgas apgabaltiesa ar 1935. g. 19. februaŗa lēmumu blakus sūdzību atstājusi bez ievērības.

Austriņa kasacijas sūdzība pelna ievērību.

Senata Apvienotā sapulce savā 1937. g. 25. septembŗa spriedumā № 21 atzinusi, ka Noteikumu par tirdzniecības reģistru (Lkr. 34./145) 51. pants atļauj paturēt firmu ar tai ierakstītu tirgotāja vārdu un uzvārdu, kas nav rakstīti saskaņā ar Lik. par vārdu un uzvārdu rakstību dokumentos. Apgabaltiesa neapšauba, ka uz runā esošo firmu attiecas Noteik. par tirdzniecības reģistra 51. pants. Tādēļ un ņemot vērā, ka Austriņa pieteikums iesniegts 1934. g. 14. julija instrukcijas („V. V." 156. №) 9. pantā aprādītā laikā (proti 1934. g. 6. augustā), apgabaltiesai nebija likumīga pamata neievērot Austriņa lūgumu, kā tas izteikts viņa pieteikumā. Pretēji apgabaltiesas domām, nav izšķiroša nozīmes tam apstāklim, ka Austriņš uz reģistra tiesneša lēmuma pamata lūdzis izlabot firmas nosaukumu, saskaņā ar pieprasījumu, jo publiskās tiesības konkludentiem darbiem nav izšķiroša nozīmes; tādēļ tiesneša 1934. g. 5. oktobŗa lēmuma izpildīšana no Austriņa puses neatņēma viņam tiesību pārsūdzēt tiesneša 1934. g. 28. novembŗa lēmumu.

Atrodot, ka apgabaltiesa šajā lietā pārkāpusi Noteik. par tirdzniecības reģistru 51. pantu, kādēļ viņas lēmums nav uzturams spēkā, Senats n o l e m j: Rīgas apgabaltiesas 1935. g. 19. februaŗa lēmumu Noteik. par tirdzn. reģ. 51. panta pārkāpuma dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā tiesas sastāvā.

14. 1937. g. 21. janvarī / 4. marta. Atbildētājas I Madonas kreditsabiedrības pilnvarnieka zv. adv. B. Krieviņa kasacijas sūdzība par Tiesu palatas 1934. g. 7. novembŗa spriedumu Eduarda Troda prasībā pret I Madonas kreditsabiedrību, Līnu Trods u. c., sumā Ls 1575,04, par sprieduma atzīšanu par nesaistošu un Eduarda Troda pilnvarnieka zv. adv. K. Trauciņa paskaidrojums. (L. № 10.)

Sēdi vada priekšsēdētāja senators O. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Senats a t r o d:

Pēc Vidzemes zemnieku tiesībām, tāpat kā pēc Vidzemes zemes tiesībām, starp laulātiem pastāv ārēja (formala) mantu kopība. Pēc CL 41. p. vīram piekrīt nevien pārvaldīt, bet arī lietot sievas mantu. Saskaņā ar CL 53. p. sievai nav tiesības, bez vīra piekrišanas, atsavināt kaut ko no šīs mantas, ne apgrūtināt to ar parādiem. Tāpēc, kā tieši paredzēts CL 55. p., vīram nav jāatzīst parādu saistības, ko sieva noslēgusi laulības laikā, un tāpēc vīru nevar piespiest samaksāt tās no viņa pārvaldībā esošās sievas mantas. Sievas kreditoriem nevar būt lielākas tiesības, nekā viņai pašai. Tāpēc viņiem nav tiesī-

bas vērst savas piedziņas pret sievu uz viņas mantu, kas atrodas vīra pārvaldībā. Pie tam nav nozīmes tam, vai laulātie faktiski dzīvo kopā vai nē, jo, laulībai pastāvot, uz likuma pamata starp laulātiem mantu nodibinātais juridiskais stāvoklis nav atkarīgs no tā, vai laulātie dzīvo kopā tai pašā vietā, bet no tā, vai laulība pastāv. Tādēļ nav atzīstams par izšķirošu fakts, ka vīrs nav cēlis iebildumus mājas inventara apķīlāšanas momentā; to neatzīst arī prasītājas minētais Sen. CKD 22./49. Ar to atkrīt prasītājas paskaidrojumi kasacijas sūdzības 1. punktā. Kas attiecas uz 1931. g. 9. decembrī ievesto atzīmi uz runā esošo nekustamo mantu, tad ar šo atzīmi miertiesneša lēmumā tikusi CPN 682. p. kārtībā *nodrošināta tikai toreizējās prasītājas celtā prasība. Minētam* nodrošinājumam ir spēks tikai gadījumā, ja nodrošinātās prasības — piedziņa būtu realizējama pret tagadējo prasītāju. Tāpēc minētai atzīmei jāatkrīt, jo sakarā ar tagadējās prasības galīgo apmierināšanu atzīme zaudējusi savu nozīmi. Tamdēļ Tiesu palatai, apmierinot prasību, bija pietiekošs iemesls atzīt par dzēšamu arī minēto atzīmi. Ja laulība izbeigtos un ar to vīram CL 41. p. atzītās tiesības tāpat izbeigtos, tad gan piedzinējai nebūtu vairs šķēršļu piedziņas vēršanai uz brīvo sievas mantu. Šai gadījumā piedzinējai būtu no jauna jālūdz tiesu nodrošināt viņai piedziņu līdz tiesu hipotekas ievešanai uz minēto objektu, pierādot CPN 682. p. norādītos apstākļus. Konkretā gadījumā, turpretim, jau ievestā atzīme nav atstājama spēkā, jo Tiesu palata galīgi atzinusi, ka minētā *manta, kā tāda, nevar būt par piedziņas objektu un tāpēc arī nevar noderēt par* piedziņas nodrošinājumu.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palata, gala slēdziena ziņā, nav pārkāpusi likumu, kādēļ atbildētājas-piedzinējas kasacijas sūdzība atraidama, Senats n o l e m j: I. Madonas kreditsabiedrības pilnvarnieka, zv. adv. Krieviņa, kasacijas sūdzību uz CPN 907. p. pamata atstāt bez ievērības.

15. 1937. g. 6. oktobrī. Finansu ministrijas Nodokļu departamenta kasacijas sūdzība par Tiesu palatas 1935. g. 12. junija lēmumu Eduardam Raakam piederošo „Oliņu № 3F, 3Fa" māju pārdošanas lietā. (L. № 19.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators O. Ozoliņš; referē senators J. Grots.

Senats a t r o d:

Lietā ir konstatēts un nav strīda par to, ka: 1) nekustamais īpašums pārdots publiskā izsolē par Ls 8300,—; 2) nodokļu ņemšanai no nekustamas mantas valstij un pašvaldībām par labu imobils novērtēts par Ls 2327,—: a) lauksaimnieciski izmantojamā daļa — Ls 1487.—, b) citādi izmantojamā daļa — Ls 840,—. Tiesu palata nākusi pie slēdziena, ka konkretā gadījumā, kur „citādi izmantojamā" nekustama īpašuma daļa novērtēta zemāk par pārējo (lauksaimnieciski izmantojamo) daļu, imobils atzīstams par atsav. nod. lik. 4. p. beigās paredzēto lauksaimnieciski izmantojamu, par kuru ņemama atsavināšanas nodeva 3% apmērā. Šāds Tiesu palatas viedoklis nav atzīstams par pareizu. Senats ir paskaidrojis (Sen. apv. sap. 1937. g. 25. maija spriedums lietā № 30), ka visos atsavināšanas nodevas aprēķinu gadījumos par pamatu ņemama katra objekta, saskaņā ar tā raksturu noteiktā vērtība, un proti, ja suma, no kuras ņemama atsavināšanas nodeva, ir augstāka nekā lik. par atsavināšanas nodevu 5. pantā (Lkr. 34./288) minētās, un atsavinātā nekustamā īpašumā ietilpst dažāda rakstura *objekti, tad atsavināšanas nodeva 5%, resp. 3% apmērā aprēķinama* atsevišķi un atkarībā no atsavinātā nekustamā īpašumā ietilpstošiem lauksaimnieciski un nelauksaimnieciski izmantojamiem objektiem, p r o p o r c i o n a l i šo objektu likumīgiem novērtējumiem. Nākot pie pretējā slēdziena, Tiesu palata ir nepareizi iztulkojusi Lik. par atsav. nod. 4. un 5. p. un pārkāpusi CPN 816. p.

Atrodot, ka Tiesu palatas lēmums minētā pārkāpuma dēļ nav atstājams spēkā, Senats n o l e m j: Tiesu palatas 1935. g. 12. junija lēmumu CPN 816. p. pārkāpuma dēļ atcelt, un lietu nodot tai pašai tiesai izlemšanai no jauna citā tiesas sastāvā.

16. 1937. g. 20. maijā. Jāņa B u r v j a kasacijas sūdzība par Liepājas apgabaltiesas 1935. g. 19. decembŗa lēmumu viņa blakus sūdzībā par Priekules-Vaiņodes iec. miertiesneša 1935. g. 8. novembŗa lēmumu dēļ viņa nākamās prasības nodrošināšanas pret Vili Jaunzemi un Ievu-Nataliju Dzintars par Ls 500,—. (L. № 21.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators O. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Senats a t r o d:

Saskaņā ar tiesu praksi, lēmums par prasības nodrošināšanu nav pārsūdzams kasacijas kārtībā. Tas izskaidrojams ar to, ka pēc šī lēmuma notiek tiesas spriedums pēc būtības, ar kuŗu lietu galīgi izspriež (Kr. Sen. CKD 76/404 u. c.). Turpretim lietās par nākamās prasības nodrošināšanu var notikt tikai lēmums par nodrošināšanu un šis lēmums galīgi izbeidz šo lietu. Tāpēc šajā lietā notikušais lēmums bija pārsūdzams kasacijas kārtībā. Sūdzētājs neapstrīd apgabaltiesas atsauces pareizību uz CPN 1120. p. 9. punktu, pēc kuŗa sūdzētāja izvēlētais nodrošinājuma v e i d s vispār nav pielaižams. Jau tādēļ vien kasacijas sūdzība atzīstama par ievērības nepelnošu.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka apgabaltiesa nav pārkāpusi likumu, Senats n o l e m j: Jāņa Burvja kasacijas sūdzību uz CPN 283. p. pamata atstāt bez ievērības.

17. 1937. g. 17./30. decembrī. Maksātnespējīgās parādnieces Vislatvijas lauksaimnieku krājaizdevu sabiedrības „Zelta Lats" konkursa valdes locekļu: zv. adv. K. Dzelzīša un Jāņa Jaunzema kasacijas sūdzība par Tiesu palatas 1936. g. 23./30. marta lēmumu Vislatvijas lauksaimnieku krājaizdevu sabiedrības „Zelta Lats" maksātnespējas lietā. (L. № 29.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators O. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Senats a t r o d:

Tiesu palata izšķīrusi apstiprinoši principialo un tagadējā lietā izšķirošo jautājumu par to, vai apgabaltiesa var atcelt no amata konkursa valdes locekļus uzraudzības kārtībā, netaisot lēmumu par viņu nodošanu tiesai. Šis jautājums stāv sakarā ar jautājumu, vai TPN 446. p. 4. pkt. un 5. pkt. uzskatami par atvietotiem ar CPN V pielik. 16. p. Abi minētie jautājumi, saskaņā ar Senata CKD kopsēdes 1937. g. 17. apriļa lēmumu nonākuši izšķiršanai Senata Apvienotā sapulcē, kuŗa pēdējo jautājumu izšķīrusi noraidoši, bet pirmo apstiprinoši, aiz sekojošiem iemesliem.

I. Ar TPN 445., 446. p., kuŗi ietilpst nodaļā, kas runā par „Uzraudzību konkursu darbvedībā", tiešā uzraudzība par konkursu valžu rīcību uzlikta apgabaltiesai. Šī likuma 446. p. 4. punkts nosaka, ka apgabaltiesas pienākums ir, nenogaidot sūdzības no kreditoriem vai parādnieka, pieprasīt no konkursa valdes ziņas un datus par ņokavējuma iemesliem un noteikt tai īsākus terminus konkursa lietas pabeigšanai, ja konkursa valde to nebūtu veikusi 1½ gada laikā no pirmās publikacijas. Šī likuma 446. p. 5. punkts nosaka, ka par rīkojuma neizpildīšanu gausībā vainīgiem priekšsēdētājiem un kuratoriem piemērojamas represijas pēc vispārējiem likumiem; bet gadījumos, kad viņi neizpilda tiesas priekšrakstus vai pielaiž launprātības, tiesai ir tiesība nodot viņus tiesai un vajāšanai pēc likumiem, atceļot priekšsēdētāju un kuratorus no amata un iecelot

viņu vietā citus; ja ar agrāko priekšsēdētāja un kuratoru atcelšanu no amata (удаленіе) rastos stāvoklis, ka nav iespējams sastādīt konkursa valdi, tiesa pieprasa konkursa lietu sev un pati to pabeidz bez kādas kavēšanās. CPN V pielik. 16. p. nosaka, ka uz kreditoru vai parādnieku lūgumu apgabaltiesa var katrā laikā prasīt no konkursa valdes ziņas par konkursa lietas stāvokli un revidēt caur saviem locekļiem šīs valdes darbību. Kad notikusi atkāpšanās no pastāvošiem noteikumiem, konkursa valdes priekšsēdētājam un locekļiem, kā arī zvērinātiem aizgādņiem, uz apgabaltiesas lēmuma pamata izdara disciplinārā kārtībā atvilkumus no viņiem pienākošās atlīdzības, tomēr ne vairāk kā ceturto daļu no tās. Par svarīgākiem dienesta noziedzīgiem nodarījumiem Tiesu palata nodod minētās personas tiesai un tās tiesā apgabaltiesas, saskaņā ar KPN (1926. g. izd.) 1037. un turpm. p. Nevien kreditoru vai parādnieka sūdzības ierosina tiesas kontrolējošo darbību, bet arī tiesa, izlietojot savas uzraudzības tiesības, tieši pati pārrauga un apspriež konkursa valdes rīcību, pilnīgi neatkarīgi no kreditoru sapulces lēmumiem. Varbūtējās sankcijas apspriežamas arī no TPN 446. p. viedokļa. Nav pamata pieņemt, it kā tiesa varētu ieņemt stāvokli vienīgi svarīgākos dienesta noziedzīgos nodarījumos, par ko runā CPN V piel. 16. p., *nereaģējot uz mazāk svarīgiem noziedzīgiem nodarījumiem*, un it kā tiesai, šim neapšaubami atzītam uzraudzības organam, būtu atņemta iespēja paātrināt konkursa gaitu ar savu iejaukšanos. Arī tīri formali ņemot, nevar atzīt, ka CPN V pielik. 16. p. būtu atvietojis TPN 446. p. 4., 5. pkt.; CPN V pielik. 1. p. nosaka, ka maksātnespējas lietās piemērojami TPN noteikumi ar šajā pielikumā paredzētiem grozījumiem un papildinājumiem. Ne CPN V pielik. 16. p., ne citā likumā nav norādījuma , ka TPN 446. p. 4., 5. pkt. būtu atcelti. Nevar arī atzīt, ka CPN V pielik. 16. p. būtu tos faktiski atvietojis kā vēlāks likums. Materija, par ko runā šie likumi, ir dažāda, sevišķi ja ievēro noteikumus par tiesas sašaurināto iejaukšanos konkursa lietā pēc 16. p. un tiesas plašās funkcijas un uzdevumus (vajadzības gadījumā pat pārņemot konkursu) pēc TPN 446. p. *Tādos apstākļos vienīgi iespējamais slēdziens ir tas, ka* CPN V pielik. 16. p. neatvieto un neatceļ TPN 446. p. 4. un 5. punktu. Atzīstot tādēļ apgabaltiesai tiesības, ko paredz TPN 446. p. 4., 5. pkt., nevar neatzīt viņai arī tiesību atcelt no amata konkursa valdes locekļus tieši uzraudzības kārtībā, netaisot pie tam lēmumu par viņu nodošanu tiesai. Likums uzsver nevien uzraudzības tiesību, bet sevišķi uzraudzības varu, kas piešķirta apgabaltiesām un kas prasa no viņām zināmu aktivitati konkursa lietās. Konkurss nav vienīgi privata lieta, bet tam piemīt arī publiskās intereses momenti. Tas nepārprotami izriet no TPN 445., 446. p., kur tiesai, starp citu, paredzēta tiesība nevien atcelt (удалить) konkursa amata personas, bet pat pašu konkursa lietu pārņemt un nekavējoties pabeigt to bez parasto konkursu amatpersonu līdzdarbības. *Tādēļ gadījumos, kad rodas konflikts starp tiesu kā uzraudzības iestādi un* konkursa amatpersonām attiecībā uz konkursa izvešanas kārtību, par dominējošām jāatzīst nevis konkursa amatpersonu stāvokļa vai šī stāvokļa nesatricinamās intereses, bet gan pašas konkursa lietas intereses. Tas nepārprotami izriet no TPN 446. p. satura un šī panta gara, jo tiesas rīkojumiem šajā pantā ir kategoriska prasījuma raksturs, un konkursa lietas, kā arī tās gaitas paātrināšanas interesēs tiesa var atcelt konkursa amatpersonas, ieceļot to vietā tūliņ citas konkursa nekavējošai pabeigšanai, vai arī pieprasīt lietu sev un pabeigt to. Pieņemt citu viedokli,nozīmētu atzīt, ka tiesai, it kā būtu jānogaida konflikta atrisināšanās tajā iestādē, kuŗai konflikts būtu jāizšķiŗ pēc būtības un disciplinārā kārtībā. Skaidrs, ka konkursa lietas gaita un konkursa kārtībā tiesa, kā *konkursu uzraugoša iestāde, šos konfliktus nevar izšķirt.* Šāds vie-

doklis nozīmētu, it kā konkursa lieta būtu apturama, it kā amatpersonas būtu vienīgi atstādinamas un pēc lietas iztiesāšanas varētu atgriezties, konkursa lietas turpināšanai. Šāds viedoklis neizriet no TPN 446. p. noteikumiem; taisni otrādi: tiesai kā iestādei, kas pārrauga un pārzin konkursu, nav jānogaida, kamēr nobeigsies kriminalā vai disciplinarā lieta, jo konkurss nevar gaidīt. Konkursa ātruma interesēs tiesa tūliņ iecel atcelto amatpersonu vietā nevis pagaidām, bet galīgi, jaunas amatpersonas, kuŗām uzdod lietu pabeigt visīsākā laikā, vai arī pārņem lietu pabeigšanai. Tādos apstākļos atceltām konkursa amatpersonām pat vairs nav iespējams atgriezties konkursā, jo konkurss pa to laiku var tikt galīgi pabeigts. Tā tad jāatzīst, ka TPN 446. p. ir īpatnējs pants, kas tiesai dod tiesību ātri reaģēt uz konkursā pielaistām nepareizībām un dod iespēju spert nepieciešamos soļus konkursa gaitas paātrināšanai. Tādēļ smaguma punkts šajā pantā jāliek nevis uz vārdiem, kas runā par konkursa amatpersonu nodošanu tiesai, bet uz vārdiem, kas runā par atcelšanu no amata. Taisni no uzraudzības varas izrietošā tiesība dod tiesai iespēju galīgi atcelt konkursa amatpersonas, nenogaidot kriminallietas iztiesāšanu vai izspriešanu. Tādēļ jāatzīst, ka pati ierosināšana par nodošanu kriminaltiesai, no TPN 446. p. viedokļa, nav izšķiroš moments tiesas uzraudzības varas pielietošanā (Sen. Apv. sap. 1937. g. 25. septembŗa spriedums 1. № 29).

II. Sakarā ar Jāņa Vilciņa sūdzību Valsts Prezidentam, kuŗā Vilciņš, starp citu, izsaka pārmetumus arī konkursa valdei, apgabaltiesa savā 1935. g. 30. oktobŗa sēdē bija pieprasījusi paskaidrojumus par konkursa lietas stāvokli. Uz to zvēr. adv. Dzelzītis paskaidrojis: ka konkursa valdes priekšsēdētājs Strausmanis miris un ka viņš izpildot priekšsēdētāja vietu; ka konkursa lietu esot grūti virzīt uz priekšu, jo jāizdarot daudzas piedzīšanas no lauciniekiem, kuŗiem piedzīšanas ziņā process paredzot atvieglojumus. Ja sēdes noslēgumā apgabaltiesa nolēmusi pieprasīt no konkursa valdes paskaidrojumu par lietas stāvokli, tad konkursa valdei nevarēja būt šaubu par šāda pieprasījuma raksturu, t. i. ka tas attiecas uz konkursa lietu vispār un nevis vienīgi uz Jāņa Vilciņa sūdzību. Šādos apstākļos Tiesu palata pareizi atzinusi, ka tiesas priekšraksts (I 773) bija jāizpilda nekavējoties pēc saņemšanas, jo vairāk tāpēc, ka pats bijušais kurātors Dzelzītis bijis klāt apgabaltiesas 1935. g. 30. oktobŗa sēdē (I 771), kad arī nolemts pieprasīt ziņas no konkursa valdes (I 772). Turpretim konkursa valde 3 mēnešu laikā no priekšraksta saņemšanas vilcinājusies iesniegt paskaidrojumus pēc priekšraksta būtības un iesniegusi tos tikai 1936. g. 10. februarī (I 823). TPN 446. p. 5. pkts nosaka sankciju: 1) par TPN 446. p. 4. pktā paredzētā pienākuma (pabeigt konkursu 1½ gada termiņā) neizpildīšanu, proti sodu pēc vispārējiem likumiem; šajā ziņā jāatzīmē, ka TPN 446. p. 5. pkt. 1. teik. (līdz semikolonam), runājot par „tā neizpildīšanu", domā nevis apgabaltiesas priekšrakstu neizpildīšanu, bet gan 446. p. 4. pkta noteikuma neizpildīšanu, proti konkursa valdes pienākuma neizpildīšanu nobeigt konkursu tajā, 4. pktā, paredzētā vai tiesas noteiktā termiņā; par šādu, konkuŗsa valdes pielaisto gausību viņas locekļiem draud vispārējos likumos paredzētie sodi; 2) par apgabaltiesas priekšrakstu neizpildīšanu vai par ļaunprātību TPN 446. p. 5. pkts, runājot par „priekšrakstu neizpildīšanas gadījumu vai ļaunprātību", neprasa abu pārkāpumu esamību (it kā kumulativi), bet gan tikai kaut arī viena paša pārkāpuma esamību (alternativi). Tāpēc, runā esošā gadījumā, nedz apgabaltiesai, nedz Tiesu palatai, konstatējot apgabaltiesas priekšraksta neizpildīšanu, nebija iemesla, sevišķi, bez tam, konstatēt vēl „ļaunprātības" pazīmju esamību konkursa valdes darbībā. Tiesu palatas aizrādījumam uz to, ka jautājumā par konkursa valdes locekļu atcelšanu no

amata „vēl" esot „jāņem vērā" arī konkursa valdes rīkošanās nepilnā sastāvā, kā arī jautājumam par komandējuma naudas piešķiršanu konkursa valdes locekļiem, ir tikai blakus motivu nozīme, jo Tiesu palata atzinusi, ka apgabaltiesa varēja konkursa valdes locekļus atcelt no amata jau tādēļ vien, ka viņi ir vainojami tiesas priekšrakstu neizpildīšanā. Apgabaltiesa konkretā lietā savā 1936. g. 31. janvāra lēmumā jau bija konstatējusi, ka konkursa valde neizpildīusi viņas priekšrastu, kas redzams no tā, ka apgabaltiesa, pamatojoties uz TPN 446. p., bija nolēmusi izdarīt konkursa lietas reviziju (I 777). Ar to vien jau apgabaltiesa nepārprotami reaģējusi uz konkursa valdes pielaisto pārkāpumu, neiesniedzot apgabaltiesas pieprasīto paskaidrojumu jautājumā par to, kādēļ konkurss nav ticis pabeigts TPN 446. p. 4. pktā paredzētā termiņā. Kā atzīst pats konkursa valdes priekšsēdētāja v. i., zv. adv. Dzelzītis, savā 1936. g. 3. februāra iesniegumā (I 781), apgabaltiesa ar 1936. g. 31. janvāra rakstu № 33867 jau bija uzdevusi viņam nekavējoties sniegt rakstisku pārskatu par konkursa valdes līdzšinējo darbību. Taču aprādītos apstākļos apgabaltiesas priekšraksta novēlotā izpildīšana pēc būtības un pēc savām sekām pilnīgi pieliedzinama apgabaltiesas priekšraksta neizpildīšanai. Tāpēc Tiesu palatai bija pietiekošs pamats savā 1936. g. 23./30. marta lēmumā atzīt, ka konkursa valde patiesībā nav izpildījusi apgabaltiesas priekšrakstu.

III. Ja atcelšanai no amata ir patstāvīgs iemesls — tiesas priekšraksta neizpildīšana — bet pārējiem iemesliem ir tikai blakus motivu nozīme, tad jautājums par paskaidrojuma došanas iespējamību ir svarīgs tikai attiecībā uz tiesas priekšraksta neizpildīšanu. Bet jautājumā par tiesas priekšraksta neizpildīšanu, konkursa valdes priekšsēdētāja v. i. Dzelzītis jau ir devis paskaidrojumus savā 1936. g. 3. februāra rakstā (I 782), kurā viņš pats aizrāda, ka uz priekšsēdētāja jautājumu, kādēļ viņš savlaicīgi nav atbildējis uz tiesas priekšrakstu, viņš norādījis uz termiņa neuzdošanu pavēstē, uz pieprasījuma pavēstes neparasto formu un uz to, ka viņam bijis pamats domāt, ka lieta neesot steidzīga un attiecoties vienīgi uz Vilciņa sūdzību. Šādus paskaidrojumus Dzelzītis, kā konkursa valdes priekšsēdētāja v. i., ir devis pirmā instancē vēl pirms lēmuma taisīšanas par konkursa valdes atcelšanu no amata un tos pēc būtības negrozītus atkārtojis arī Tiesu palatā. Arī kasacijas sūdzībā Dzelzītis neaizrāda, ko īsti viņš vēl būtu šajā jautājumā paskaidrojis, kā arī nesaka, ka viņam nebūtu dota iespēja izteikties par to, ko viņš vēl būtu varējis paskaidrot šajā jautājumā. Tādā kārtā, pēc būtības, konkursa valdes locekļiem nav tikusi atņemta garantija, kas nodrošina iespēju izteikties un norādīt attaisnojošus iemeslus, bet *paskaidrojumu nepieprasīšanai par tiem faktiem, kuriem ir tikai blakus motivu* nozīme (konkursa valdes nepareizā rīcība), nav izšķirošas nozīmes. Ievērojot visu iepriekš aizrādīto, atkrīt sūdzētāju paskaidrojumi kasacijas sūdzības I, II un V pktā (pēc Senata atzīmētās numeracijas), kuros viņi, nākot pie pretējiem slēdzieniem, pārmet Tiesu palatai, ka tā esot pārkāpusi TPN 446. p. 4., 5. pkt. un CPN V pielik. 16. p.

IV. Jautājumā par kreditoru sapulces 1936. g. 27. janvāra lēmumā minētiem konkursa slēgšanas iemesliem, Tiesu palata konstatējusi, ka pēc konkursa valdes priekšsēdētāja, zv. adv. Strausmaņa, nāves (1935. g. aprīļa mēnesī) bijušie kuratori, zv. adv. Dzelzītis, līdz ar palikušo otro konkursa valdes locekli Jaunzemu, turpinājuši pus gadu konkursa valdes darbību tikai 2 locekļu sastāvā, nemaz nepaziņojot tiesai par konkursa valdes sastāvu nepilnību, t. i. samazināšanos zem likuma paredzēta locekļu skaita. Tikai apgabaltiesas 1935. g. 30. oktobra sēdē (I 771), sakarā ar minētā Jāņa Vilciņa sūdzību Valsts Prezidenta kungam (I 764/5), bijušais kurators Dzelzītis savos mutiskos paskaidro-

jumos aizrādījis, ka konkursa valdes priekšsēdētājs miris 1935. g. pavasarī. Ka bijušais kurators Dzelzītis būtu apgabaltiesai par to ziņojis vēl pirms 1935. g. 30. oktobŗa sēdes. apgabaltiesas aktī nav nekādu datu. Pie tam abi bijušie kuratori tikai 1936. g. 27. janvarī sasauktā kreditoru sapulcē likuši priekšā, nepapildinot konkursa valdes sastāvu, slēgt konkursu un iecelt konkursa pilnvarnieku (I 787—793) bij. kuratora Dzelzīša personā. Minētās kreditoru sapulces protokols iesniegts apgabaltiesai 1936. g. 4. februarī (I 786). Par konkursa valdes darbību un lietas stāvokli apgabaltiesai ziņots 1936. g. 10. februarī (I 823). Kā pareizi šajā ziņā atzinusi Tiesu palata, konkursa valdes sastāvā obligatoriski jāieiet priekšsēdētājam un vismaz 2 kuratoriem, t. i. kopā vismaz 3 personām (TPN 432. p.). Gan nav prasams, lai konkursa valdes sastāvā ieejošo personu skaits būtu pāri par trim (sk. TPN 440. p.). Tomēr, taisni no tā paša 440. p. tieši izriet, ka konkursa valde nekad nedrīkst darboties sastāvā mazākā par 3 personām (TPN 432. p.). Konkursa valdes sastāvu ievēlē kreditoru sapulce (TPN 432. p.). Tāpēc, Tiesu palata, tāpat kā apgabaltiesa, varēja atzīt par spēkā neesošu visus lēmumus un rīkojumus, ko bija taisījušas, it kā konkursa valde, minētās divas, konkursa valdes sastāvā vēl palikušās, personas, Dzelzītis un Jaunzems. Līdz ar to Tiesu palata varēja atzīt par atkritušām arī visas ar šiem lēmumiem un rīkojumiem saistītās sekas, to starpā arī minēto personu sasauktā 1936. g. 27. janvaŗa kreditoru sapulcē pieņemtos lēmumus par konkursa slēgšanu, par konkursa atzīšanu par ļaunprātīgu, kā arī par konkursa pilnvarnieka iecelšanu. Pretēji sūdzētāju domām, kreditoru sapulcei nav tiesības sankcionēt aprādīto nelikumīgo konkursa valdes sastāvu, un šī nelikumība nav izdziedinama arī ar to, ka kreditoru sapulce nolēmusi konkursu slēgt un iecelt konkursa pilnvarnieku. Ar to atkrīt kasacijas sūdzības III pkts.

V. Pretēji sūdzētāju domām, Tiesu palata varēja arī atzīt apgabaltiesai tiesību uzdot apgabaltiesas ieceltai jaunai konkursa valdei pārbaudīt konkursa valdes rīcību par konkursa līdzekļiem un to izlietošanu, it sevišķi arī jautājumā par atalgojuma, honorara un gratifikaciju izmaksu bij. konkursa valdes locekļiem. Līdz ar to Tiesu palata varēja arī atzīt, ka visos aprādītos jautājumos ne tikai atkrituši atceltās konkursa valdes rīkojumi, bet arī, ka nav varējuši nākt spēkā visi kreditoru sapulces lēmumi par konkursa valdes nelikumīgā sastāva saimnieciskas dabas rīcību un it sevišķi attiecībā uz konkursa valdes atalgojumu par prasījumu piedzīšanu, ceļojumiem un tml. izdevumiem, honorariem un gratifikacijām. Tāpēc Tiesu palatai bija pietiekošs iemesls, vispār, neielaisties minēto izmaksu apmēru pareizības pārbaudīšanā pēc būtības. Ar to atkrīt kasacijas sūdzības IV pkts.

VI. Tiesu palatas apsvērumiem jautājumā par kreditoru 1936. g. 27. janvaŗa sapulces sasaukšanas kārtības nepareizību, piešķiŗama tikai blakus motiva nozīme, jo minētās sapulces lēmumi atzīstami par spēkā neesošiem jau aiz tā iemesla vien, ka bij. kuratoriem Dzelzītim un Jaunzemam vispār nebija tiesības to sasaukt. Ar to atkrīt arī kasacijas sūdzības VI pkts.

VII. Tiesu palata paskaidrojusi, kādēļ viņa atradusi par nenozīmīgiem un noraidamiem sūdzētāju lūgumus nopratināt liecinieku un izdarīt ekspertizi. Savā kasacijas sūdzībā sūdzētāji pat nav mēģinājuši atspēkot šajos jautājumos Tiesu palatas izteikto apsvērumu pareizību. Ar to, beidzot, atkrīt kasacijas sūdzības VII pkts.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palata gala slēdziena ziņā nav likumu pārkāpusi, kādēļ sūdzētāju kasacijas sūdzība atraidama, Senats nolēma: maksātnespējīgās parādnieces Vislatvijas lauksaimnieku krājaizdevu sabiedrības „Zelta Lats" konkursa valdes locekļu, zv. adv. Dzelzīša

un Jāņa Jaunzema kasacijas sūdzību uz CPN 907. p. pamata atstāt bez ievērības.

18. 1937. g. 15. aprilī. Prasītāja Jāņa Klāviņa kasacijas sūdzība par Tiesu palatas 1936. g. 13. maija spriedumu Jāņa Kļaviņa prasībā pret Jāni, arī Johanu-Fridrichu Kaufmani, summā Ls 600,— par pirkšanas-pārdošanas līguma parakstīšanu un Johana-Fridricha Kaufmaņa mant. masas pilnvarnieka, zv. adv. V. Dāvja paskaidrojums. (L. № 33.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators O. Ozoliņš: referē senators F. Konradi.

Senats atrod:

Tiesu palata konstatējusi, ka atbildētājs, kā viens no Hugo Kaufmaņa līdzmantiniekiem, pārdevis Kaufmaņiem piederējošo nekustamu īpašumu bez pārējo mantinieku ziņas un piekrišanas. Atzīstot šādu pirkuma-pārdevuma līgumu par nederīgu visumā, Tiesu palata rīkojusies saskaņā ar likumu (CL 930. p.) un Senata šinī jautājumā nodibināto praksi (Sen. CKD 26/91). Ar to atkrīt visi prasītāja paskaidrojumi viņa kasacijas sūdzībā.

Atrodot tādēļ, ka prasītāja kasacijas sūdzība kā nepamatota atraidama, Senats nolemj: Jāņa Kļaviņa kasacijas sūdzību uz CPN 907. panta pamata atstāt bez ievērības.

19. 1937. g. 6. oktobrī / 4. novembrī / 2./17. decembrī. Prasītājas Latvijas bankas pilnvarnieka zv. adv. J. Dambekalna kasacijas sūdzība par Tiesu palatas 1935. g. 14./28. novembŗa spriedumu Latvijas bankas prasībā pret Gitu Kleins par obligacijas parādu Ls 35.961,—. (L. Nr. 37)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators O. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Senats atrod:

Prasītāja bija cēlusi prasību pēc obligacijas par Ls 50.000,— pret obligacijas izdevēju Hannu Kleins, pieprasot parāda atlikuma sumu Ls 34.530,31 ar proc. un tiesāšanas izdevumiem. Apgabaltiesa tajā lietā piespriedusi prasītājai kapitala sumu un tiesāšanas izdevumus Ls 1.389,44. Uz prasītājas apelacijas sūdzības pamata Tiesu palata pārgrozījusi apgabaltiess spriedumu daļā par lietas vešanas izdevumiem, piespriežot tos prasītājai Ls 1430,60 apmērā, bet pārējā daļā apgabaltiesas spriedumu apstiprinājusi. Piedzenot piespriestās sumas, izrādījies, ka nekustamais īpašums pārgājis Gitas Kleins īpašumā. Aizrādot, ka pēdējā esot atbildīga par obligacijas parādu pēc CL 1595. p., prasītāja cēlusi savu tagadējo prasību pret Gitu Kleins, lūdzot: 1) atzīt atbildētāju par Hannas Kleins tiesību un saistību pēcnācēju prasītājas prasībā pēc minētās obligacijas, 2) atzīt apgabaltiesas (spēkā palikušā daļā) un Tiesu palatas spriedumus par saistošiem Gitai Kleins, un 3) piedzīt no viņas Ls 34.530,31 ar 6% no iesūdzības līdz samaksas dienai un Ls 1430,31 vecos lietvedības izdevumus, uzliekot atbildētājai tiesas un lietvedības izdevumus otrā lietā. Atbildētāja cēlusi ierunu par to, ka prasība tikusi celta bez pamata, jo atbildētāja neapstrīd, bet atzīstot parādu pēc obligacijas, un proti, uzņemdama obligacijas parādu kā savu ar dāvinājuma līgumu, ar kuŗu runā esošais imobilis pārgājis uz Gitu Kleins. Tāpēc aizrādot, ka prasītājai bijis vienkārši jāgriežas pie tiesas ar lūgumu taisīt uz izpildu raksta uzrakstu par to, ka iepriekšējais spriedums attiecināms uz pirmā parādnieka pēcnācēju, Gitu Kleins, atbildētāja lūdz prasību atraidīt. Apgabaltiesa šajā lietā atraidījusi prasību, bet Tiesu palata, atceļot apgabaltiesas spriedumu, nolēmusi: 1) atzīt Gitu Kleins par Hannas Kleins pēcnācēju prasītājas pirmā prasībā pēc minētās obligacijas; 2) atzīt minētos pirmos apgbaltiesas un Tiesu palatas spriedumus par saistošiem Gitai Kleins;

3) piedzīt no viņas prasītājai par labu agrāk jau no Hannas Kleins vecā lietā piespriestos Ls 32.522,56 ar proc. un Ls 1480,60 lietvedības izdevumus; 4) pārējā daļā prasību atraidīt; 5) uzlikt prasītājai par labu atbildētājai Gitai Kleins Ls 473,53 lietas vešanas izdevumus. Tiesu palatas spriedumu pārsūdzējusi prasītāja vien. Kasacijas sūdzība atstājama bez ievērības. Apgabaltiesa ieņēmusi pilnīgi noteiktu un pareizu stāvokli, atrodot, ka prasītājai nav bijis vajadzības un pamata celt tagadējo prasību, jo agrākais spriedums bijis jau uz CPN 1021. p. pamata ipso jure tieši saistošs tagadējai atbildētājai kā pirmās atbildētājas sukcesorei (sk. Kr. Sen. CKD 86/64 Čechidze l., 79/312 Jelašvilevu l., 81/159 Holfmaņa l., 83/101 Janušebska l.), un uz CL 1595. p. un Not. nol. 310. p. pamata kā ieķīlātā imobiļa ieguvējai. Īstenībā prasītājai bija jāgriežas pie apgabaltiesas ar lūgumu — iepriekšējā izpildu raksta vietā — vai nu izdot jaunu izpildu rakstu, vai taisīt uzrakstu uz vecā izpildu raksta, pie kam prasītājai bija jāiesniedz izvilkums no zemes grāmatām un dāvinājuma līguma noraksts. Jauna izpildu raksta izdošana vai uzraksta uz vecā taisīšana tieši izriet no tā, ka ieķīlātā imobiļa ieguvējs, kā patreizējais īpašnieks, hipotekariski, t. i. lietiski, ipso jure atbild par hipotekarisko parādu ar to pašu imobili (cum viribus fundi). Ja arī CPN tieši neparedz procesualo ceļu izvilkumā atzītās hipotekariskās prasības izvešanai, tad tiesu prakses uzdevums atrast attiecīgo ceļu. Taču pēc pastāvošiem likumiem prasītājam pēc obligacijas nav līdzekļu novērst ieķīlātā imobiļa atsavināšanu pa procesa laiku: obligacijas prasību tiesa nenodrošina Not. nol. 316. p. 3. teik. 3. pktā paredzētā kārtībā, jo prasījums pēc obligacijas kā tāds ir jau nodrošināts ar pantu pēc 323. p. 1. pkt. lit. „a"; otrkārt, nav arī piemērojama atzīme, ko paredz 321. p. 2. pkt. lit. „a", jo strīdus neiet par īpašuma tiesībām. Tāpēc, no vienas puses, nevar uzlikt prasītājam pēc obligacijas par pienākumu celt jaunu prasību pret personu, kas imobili ieguvusi pa procesa laiku, pie kam tas pats prasītājs arī šajā otrā procesā nemaz nav nodrošināts pret iespēju, ka arī jaunais šā imobiļa ieguvējs atkal pa procesa laiku neatsavinās to, un tad procedura turpinātos ad infinitum bez jebkāda panākuma prasītājam. Bet, no otras puses, arī atbildētājam nevar uzlikt par pienākumu ciest jaunās prasības izdevumus, jo taču prasītājam ir iespējams, kā pareizi aizrāda atbildētāja šajā lietā un arī apgabaltiesa, savas hipotekariskās prasības apmierināšanu un piedzīšanu panākt uz attiecīgā jaunā izpildu raksta vai uz attiecīgā uzraksta pamata uz vecā izpildu raksta. Ķīlas tiesības saturs taču ir dot ķīlas ņēmējam iespēju un tiesību meklēt sev apmierinājumu no paša ķīlas priekšmeta. Apgabaltiesa pareizi sapratusi tagadējā prasībā izteikto petitumu: atzīt minētos iepriekšējos spriedumus par saistošiem atbildētājai kā apgrūtinātā imobiļa ieguvējai, un proti, apgabaltiesa šo prasības petitumu pareizi uzskata par hipotekas prasību, ar kuru prasītāja (gan lieki) nodomājusi panākt imobiļa pārdošanu (distractio pignoris) hipotekas prasījuma apmierināšanai. Bet taisni šis mērķis prasītājai bija jāsasniedz citādā, atbildētāju tikdaudz neapgrūtinošā veidā. Tiesas uzdevums tāpēc ir atrast izeju, kas no v i e n a s puses dod prasītājam-kreditoram apmierinājumu, bet no o t r a s puses saudzētu parādnieku. Šādos apstākļos Tiesu palata, atzīstot, ka „prasītāja lieki gājusi prasības ceļu pret jauno atbildētāju, kas būtu bijis vajadzīgs tikai gadījumā, ja pēdējā būtu apstrīdējusi prasītājas tiesības", varēja uzlikt prasītājai tiesāšanas izdevumus vismaz par pirmo instanci. Gan Tiesu palata rīkojas nekonsekventi, savos motivos, no vienas puses, aizrādot, ka prasības „petitumā tikai lieki ietverts atzīšanas prasījums" un ka „tādos apstākļos arī atraidama prasības daļa par juridiskas attiecības atzīšanu", bet no otras puses, tomēr apmierinot prasību taisni arī tikko minētā petitumā (rezolucijas pirmā daļā). Tomēr šādam Tiesu palatas sprie-

duma defektam nav izšķirošas nozīmes, jo Tiesu palata pirmās instances izdevumus tomēr uzlikusi prasītājai, kaut arī Tiesu palatai bija aiz tiem pašiem iemesliem (prasības lieka celšana) jāuzliek prasītājai tiesāšanās izdevumi arī par otro instanci, bet atbildētāja vispār nav kasacijas sūdzību iesniegusi, tādēļ šis jautājums nav Senatā apspriežams.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palata, gala slēdziena ziņā, nav likumu pārkāpusi un ka tāpēc prasītājas kasacijas sūdzība atraidama, Senats n o l e m j: Latvijas bankas pilnvarnieka zv. adv. Dambekalna kasacijas sūdzību uz CPN 907. p. pamata atstāt bez ievērības.

20. 1937. g. 6. oktobrī. Zemkopības ministrijas pilnvarnieka juriskonsulta palīga J. Stabulnieka sūdzība uzraudzības kārtībā par Tiesu palatas 1936. g. 5. februaŗa lēmumu Zemkopības ministrijas prasībā pret Fridrichu Meijeru. (L. № 36.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators O. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Senats a t r o d:

Šai lietā vispirms rodas jautājums, vai Tiesu palatas 1936. g. 5. februaŗa lēmums pārsūdzams uzraudzības kārtībā. Šai ziņā sūdzētāja gan maldās, atrodot, ka Tiesu palata esot viņas sūdzību (II 1)caurlūkojusi parastās blakus sūdzības kārtībā. Īstenībā Tiesu palata caurlūkojusi minēto sūdzību taisni uzraudzības kārtībā; tas redzams jau no tā, ka Tiesu palata to pieņēmusi caurlūkošanai un patiesībā caurlūkojusi, neskatoties uz to, ka tā iesniegta t i e š i Tiesu palatai, t. i. ārpus CPN 897. p. paredzētās kārtības. Šādos apstākļos arī Senatam iespējams šo sūdzību tāpat izspriest uzraudzības kārtībā (Sen. CKD 23/19). Tomēr Senatam nav tiesības uzraudzības kārtībā a t c e l t Tiesu palatas lēmumu, ja nav Tiesu iek. lik. 174. p. 2. pkt. paredzēto sevišķo priekšnoteikumu. Tāpēc sūdzētājas lūgums atcelt Tiesu palatas 1936. g. 5. februaŗa lēmumu nepelna ievērības. Caurlūkojot sūdzību uzraudzības kārtībā pēc sūdzības satura uz Tiesu iek. lik. 174. p. 1. pkta pamata, Senats atzīst, ka Senatam nav iemesla atkāpties no sava 1926. g. 28. janvaŗa spriedumā R. Meijera lietā № 184 izteiktā uzskata, un proti, ka tiesai, no kuŗas atkarājas izdot izpildu rakstu sprieduma izpildīšanai, jāizdod prasītājam arī sevišķs izpildu raksts tiesu hipotekas ievešanai zemes grāmatās uz parādnieka imobilu, saskaņā ar CL 1412. p., CPN 1238. (1846.) p. un 1889. g. 9. julija pārgrozījumu noteikumos par hipotekām 2. p. (kr. Lkr. 1889/674 un Gasmaņa un Nolkena 2. izd. 398. lapp.). Tiesu hipotekas ievešanai zemes grāmatās uz parādniekam piederošo imobilu obligatoriski jāiesniedz o r i ģ i n a l a i s izpildu raksts (Notar. nolik. 341. p. 4. teik.). Saskaņā ar Not. nolik. 361. p. 3. teik., zemes grāmatu nodaļā iesniegtie oriģinalie akti un dokumenti, uz kuŗu pamata izdarīta koroboracija, pievienojami zemes grāmatai (304. p.), tā tad n e k a d n a v i z s n i e d z a m i a t p a k a ļ, bet no tiem — vajdzības gadījumā — izdod nodaļas sekretara apliecinātu norakstu (341. p. 2. teik. beigās); bet šāds noraksts sprieduma izpildīšanai neder (CPN 1069. p.). Tā tad vienīgā izeja ir tikai tā, ka tiesai, kas izdevusi izpildu rakstu sprieduma izpildīšanai, jāizdod sevišķs izpildu raksts pēc CPN 1055. (929.) p. analoģijas. Kr. Senata CKD 92/108 (Grotes lietā) ieteiktā kārtība, t. i. prasīt un resp. izsniegt oriģinalo izpildrakstu atpakaļ no zemes grāmatu nodaļas pēc izdarītās koroboracijas, nav pielaižama kā tieši runājoša pretim minētam Notar. nolik. 361. p. 3. teik. un nozīmētu tieši grozīt šo pantu. Turpretim, pielaižot sevišķa izpildu raksta izsniegšanu taisni tikai tiesu hipotekas ievešanai, nozīmē vienīgi iztulkot 1055. p. paplašināti un analoģijas veidā piemērot to arī gadījumā, kad izpildu rakstu iesniedz zemes grāmatu nodaļai, tiesu hipotekas

apstiprināšanai zemes grāmatās uz parādnieka imobilā. Pretēji Tiesu palatas domām, nemaz nav vietas bažām par to, ka sevišķu izpildu rakstu (CPN 1055. p. izpratnē) varētu izmantot par ļaunu parādniekam. No šāda sevišķa izpildu raksta vienmēr būs redzams, kādam specialam mērķim tas ticis izdots. Tālākā procedura, ievedot zemes grāmatās tiesu hipoteku, norisinātos sekoši: tiesas izdotais izpildu raksts tiesu hipotekas ievešanai uz parādnieka nekustama īpašuma pievienojams zemes grāmatai, saskaņā ar Notar. nolik. 304. p., 341. p. 4. teik. Pēc panta ievešanas zemes grāmatu reģistrā par tiesu hipoteku (316. p. 2. teik., 323. p.) uz izpildu raksta pamata, zemes grāmatu nodaļa taisa uz tā paša (oriģinalā) izpildu raksta uzrakstu par notikušo hipotekas ievešanas lēmumu (Notar. nolik. 353. p., 355. p. 1. pkt.). Pēc tam zemes grāmatu nodaļa izdod lūdzējam zemes grāmatu aktu, kas sastādās: 1) no oriģinalā izpildu raksta notariali apliecinātā noraksta (361. p.), 2) no zemes grāmatu nodaļas taisītā uzraksta uz lūdzēja iesniegtā izpildu raksta notariali apliecinātā noraksta; šādā uzrakstā burtiski izteic panta tekstu (par tiesu hipotekas ievešanu), un norāda zemes grāmatu, kurai oriģinalais izpildu raksts tika pievienots (304. p.). Tikko minētā uzrakstā būtu jāatzīmē, ka pats zemes grāmatu akts nenoder sprieduma izpildīšanai, kā arī būtu jāatzīmē, no kādas tiesas, kam, kad un ar kādu numuru ticis izdots izpildu raksts tieši sprieduma izpildīšanai (CPN 1052.—1054. p.).

Atrodot, ka sūdzētājai bija tiesība lūgt Tiesu palatu izdot viņai sevišķu izpildu rakstu tiesu hipotekas ievešanai uz parādnieka nekustamu mantu, Senats nolemj: Zemkopības ministrijas lūgumu par Tiesu palatas 1936. g. 5. februāra lēmuma atcelšanu atstāt bez ievērības; izskaidrot, ka Zemkopības ministrijai tiesība prasīt sevišķu izpildu raksta izsniegšanu viņai apgabaltiesas sprieduma *apstiprināšanai tiesu hipotekas veidā uz parādnieka nekustamā īpašuma.*

21. 1937. g. 6. oktobrī. Nodokļu Departamenta kasacijas sūdzība par Rīgas apgabaltiesas 1936. g. 16. oktobra lēmumu Nodokļu departamenta prasībā pret Vācu centralo sabiedrības kasi par Ls 250,— zīmogsoda un Vācu centrālās sabiedrības kases pilnvarnieka zv. adv. R. Rimšas paskaidrojums. (L. № 37/34)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators O. Ozoliņš; referē senators F. Konradi.

Senats atrod:

Senata apvienotā sapulce jau paskaidrojusi (33/3), ka akts, kurā izpaužas prasījuma cesija, ir apmaksājams ar zīmognodevu pēc Rīk. par zīmognodevu 44. p. 7. pkta. Tādēļ arī konkretā gadījumā cesijas uzraksts uz parāda raksta, ar kuru Aleksandrs Dēbelis cedējis savu prasījumu un tiesības pēc parāda raksta viņa uzrādītājam, bija apmaksājams — pretēji apgabaltiesas domām — ar zīmognodevu pēc minētā likuma panta. Cesija ir tāda juridiska darījuma izpildījums, kas vērsts uz prasījuma (obligatoriskas tiesības resp. kustamas mantas — CL 537. p.) tālākdošanu (sk. Zeiferta arķ. XXIV № 27), kādēļ — pretēji Vācu centralās sabiedrības kases domām — var teikt, ka cesijas dokuments attiecas uz līgumiem par īpašuma tiesībām uz kustamu mantu. Apgabaltiesas atsauce uz Rīk. par zīmognodevu 44. p. 10. pktu ir nepareiza, jo šis pants runā par uzrakstu uz 44. p. 7.—9. punktos minētiem aktiem un dokumentiem par tanīs norādīto pienākumu pārvešanu uz citām personām, tādā kārtā šo pantu var attiecināt tikai uz novaciju (CL 3578. p. beigās), bet ne uz cesiju, ar kuru nenotiek pienākumu, bet gan tikai prasījumu nodošana citai personai (CL 3461. p.). Tādā kārtā no tā, ka 44. p. 10. punktā nav minēti parāda raksti, nevar nākt pie slēdziena, ka parādzīmju cesija būtu atsvabināta no zīmognodevas.

Atrodot, ka apgabaltiesa savā lēmumā pārkāpusi Rīk. par zīmognod. 44. p. 7. punktu, kādēļ viņas lēmums nav uzturams spēkā, Senats n o l e m j: Rīgas apgabaltiesas 1936. g. 16. oktobŗa lēmumu atcelt Rīk. par zīmognodevu 44. p. 7. punkta pārkāpuma dēļ un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā tiesas sastāvā.

22. 1937. g. 6. oktobrī. Prasītājas akc. sab. „Latvijas kreditbanka" pilnvarnieka zv. adv. E. Strautnieka kasacijas sūdzība par Daugavpils apgabaltiesas 1936. g. 24. julija lēmumu akc. sab. „Latvijas kreditbanka" prasībā pret Leibu Milneru, Izraeli Michelsonu, Naumu Michelsonu un Izaku Michelsonu, kuŗi tirg. zem firmas „Brāļi Michelsoni", par Ls 215,—. (L. № 38.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators O. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Senats a t r o d:

Pēc CPN 226. p. 3. pkt. piespiedu izpildīšanai padoti protestēti vekseļi. Piespiedu izpildīšana pēc protestēta vekseļa pielaižama pret v i s ā m par to atbildīgām personām (231. p. 1. pkt.). Runā esošo vekseli izdevis kāds Leiba Milners uz „Brāļi Michelsoni" vārda, vekseli indosējis „Brāļu Michelsonu" vārdā I. Michelsons. Vekselis pārgājis Rīgas komercbankai, kas vekseli likusi protestēt pret minēto Leibu Milneru. Komercbanku atvietojusi tagadējā prasītāja, Latvijas kreditbanka. Ceļot prasību, prasītāja iesniegusi nodokļu inspektora apliecību, pēc kuŗas „Kolonial- un tabakas preču tirgotava Rēzeknē" skaitījusies uz brāļu Izraeļa, Nauma un Izaka Michelsonu vārdiem. Tā tad minētie brāļi Michelsoni sastādījuši atklātu tirdzniecības sabiedrību, uz kuŗas vārda vekselis ticis izdots, un kuŗas vārdā vekselis ticis indosēts. Atklātu tirdzniecības sabiedrību likumīgi reprezentē viņas biedŗi, kuŗi par viņas parādiem atbild tieši, primari, solidari un neaprobežoti, tā tad tie uzskatami pēc runā esošā vekseļa par atbildīgām personām saskaņā ar Vekseļnolikuma 28. p. Jautājums tikai tas, vai vekseļprasība būtu pielaižama piespiedu izpildīšanas kārtībā. Jautājums izšķiŗams apstiprinoši. CPN 226., 231. p. neaizliedz prasītājam, ceļot prasību pret atklātas sabiedrības k ā t ā d a s biedŗiem, kā pēc vekseļa tieši atbildīgām personām, pierādīt ar kompetentās iestādes izdotu apliecību atklātās tirdzniecības sabiedrības sastāvu, kuŗai vekselis ticis izdots, kuŗas vārdā vekselis indosēts un kuŗas biedŗi kā tādi ir vekselī tieši atbildīgās personas. Atklātā tirdzniecības sabiedrība ir f i r m a s s a b i e d r ī b a, un kā tāda ir arī vekseļspējīga, jo Vekseļnol. 3. p. 4. pkt. tieši nosaka, ka vekselim jāsatur vekseļdevēja uzvārds v a i f i r m a. Minēto apliecību nevar — pretēji apgabaltiesas domām — uzskatīt par „citu" dokumentu, kam nebūtu sakars ar vekseli. Minētā apliecība noskaidro tikai to, kādas ir tās fiziskās personas, kuŗu atbildība tieši „i z r i e t" (kā izteicas apgabaltiesa) no paša vekseļa neatkarīgi no tā, vai pati atklātā tirdzniecības sabiedrība vēl eksistē, vai tā jau tikusi likvidēta, kā tas ir konkretā gadījumā. Atklāta tirdzniecības sabiedrība taču nav juridiska persona un viņas „mantas" nesēji ir viņas biedŗi, kas par tās parādiem nes nevis subsidaru, bet primaru un tiešu atbildību. Apgabaltiesa nav pārbaudījusi prasītājas iesniegto apliecību sakarā ar prasītājas aizrādījumu uz atbildētāju, kā, apliecībā apliecināto, sabiedrības atklāto biedŗu, vekseļtiesisko atbildību. Apgabaltiesa pie tam nepareizi uzskata apliecību par dokumentu, kas pastāvētu it kā ārpus tagadējās vekseļprasības esošām vekseļtiesiskām attiecībām. Līdz ar to apgabaltiesa arī nākusi pie maldīgā slēdziena, ka no apliecības neizrietot atbildētāju, kā minētās sabiedrības atklāto biedŗu, vekseļtiesiskā atbildība pēc runā esošā vekseļa, kas izdots uz minētās sabiedrības vārda un indosēts viņas

vārdā, un kuŗas atklātiem biedŗiem tāpēc, kā tiešām vekseļatbildīgām personām, taisni piemērojams CPN 231. p. 1. punkts.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka apgabaltiesa pārkāpusi CPN 196. p., kādēļ viņas lēmums atceļams, Senats n o l e m j: Daugavpils apgabaltiesas 1936. g. 24. julija lēmumu CPN 196. p. pārkāpuma dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā tiesas sastāvā.

23. 1937. g. 6. oktobrī. Žaņa L ā č a kasacijas sūdzība par Jelgavas apriņķa miertiesas 1936. g. 5. novembŗa lēmumu lietā par aizgādņa iecelšanu gaŗā slimās Anetes-Otilijas Lācis, dzim. Līberts, personai un mantai. (L. NR. 39)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators O. Ozoliņš; referē senators P. Leitāns.

Senats a t r o d:

Vispirms jāizšķiŗ jautājums, vai konkretā gadījumā kasacijas sūdzība ir pielaižama.

Senata CKD savos 29/335 un 34/1807 spriedumos bija paskaidrojis, ka pārsūdzības par miertiesu lēmumiem pagasttiesu apsardzības procesa lietās iesniedzamas ne Senatam kā kasacijas tiesai, bet gan apgabaltiesai un caurlūkojamas uzraudzības kārtībā. Turpretim citā, agrāk izspriestā lietā (24/244) Senats iesniegto kasacijas sūdzību par miertiesas lēmumu bija caurlūkojis pēc satura, atzīstot ar to, ka miertiesu lēmumi ir pārsūdzami arī kasacijas kārtībā.

Jautājuma noskaidrošanai jāatzīmē, ka 1864. g. Civilprocesa nolikums un Pagasttiesu nolikums, kā arī vēlākie šo nolikumu papildinājumi neparedzēja miertiesu un pagasttiesu apelacijas instanču lēmumu pārsūdzēšanas kārtību apsardzības lietās. Minēto trūkumu novērš Latvijas tiesu pagaidu nolikuma (Lkr. 18/10) 7. p., kas nosaka, ka visās lietās kasacijas instance ir Latvijas Senats. No tā izriet, ka arī miertiesu lēmumi pagasttiesu lietās ir pārsūdzami kasacijas kārtībā, ja vien izšķiŗamais jautājums var būt par priekšmetu kasacijai.

No otras puses, uzraugiestādes, kā redzams no noteikumiem par uzraudzību, gan dod aizrādījumus zemākām tiesu iestādēm un novērš nepareizu rīcību katrā laikā uz savu iniciativi. Tomēr no šiem noteikumiem neizriet, ka viņi paredzētu tādu sūdzību caurlūkošanu, kuŗas var iesniegt tikai ieinteresētās personas, pie tam tikai noteiktā termiņā un kārtībā. No tā, ka augstākā uzraudzība par pagasttiesām un miertiesām ir uzlikta apgabaltiesām, neizriet, ka Senats šinīs lietās nevarētu būt par kasacijas instanci.

Līdz ar to jautājums, vai kasacijas sūdzības pielaižamas arī par miertiesu lēmumiem pagasttiesu lietās, saskaņā ar Latvijas tiesu pagaidu nol. 7. p., ir izšķiŗams pozitivi.

Apsveŗot iesniegto kasacijas sūdzību pēc satura, jāatzīst, ka tā nav ievērojama. Sūdzētājs savā laikā nav pārsūdzējis lēmumu, ar kuŗu Matisons iecelts par aizgādni. Apstākļi, kas būtu par iemeslu neiecelt kādu personu par aizgādni, varētu būt par iemeslu viņa atcelšanai no amata tikai tad, ja tie iestātos pēc aizgādņa amata pieņemšanas (CL 328. p.). Par tādiem apstākļiem, kas pie tam būtu iestājušies pēc aizgādņa Matisona iecelšanas, sūdzētājs savā sūdzībā nemaz neruna, kādēļ arī atkrīt viņa sūdzības pirmā daļa.

Kas attiecas uz otru sūdzētāja izvirzīto aizgādņa atstādināšanas iemeslu — nekārtīgu aizgādnībā esošas personas mantas pārvaldīšanu — tad miertiesa uz viņas lēmumā aprādīto datu pamata ir atzinusi, ka aizgādņa rīcība nav uzskatama par nolaidīgu vai noziedzīgu un tādēļ aizgādnis no viņa pienākumu izpildīšanas nav atlaižams.

Šis miertiesas atzinums attiecas uz lietas faktisko pusi, kas kā tāds kasacijas kārtībā nav pārbaudams.

Ar to atkrīt visi pārējie kasacijas iesniedzēja paskaidrojumi, kuŗos viņš, atsaukdamies uz pagasttiesas lietā esošiem datiem, aizstāv savu viedokli par aizgādņa atstādināšanas nepieciešamību.

Tādā kārtā, atzīstot, ka miertiesa kasacijas sūdzībā uzrādītos likuma pantus nav pārkāpusi, Senats n o l e m j: Žaņa Lāča kasacijas sūdzību atstāt bez ievērības.

24. 1937. g. 6. oktobrī. Prasītāju Eižena, Īdas, Ludmillas, Helēnes, Aleksandra un Emiļa R ò d e s pilnvarnieka, zv. adv. K. Tīcmaņa, kasacijas sūdzība par Rīgas apgabaltiesas 1935. g. 9. novembŗa spriedumu Eižena, Īdas, Ludmillas, Helēnas, Aleksandra un Emiļa Rodes prasībā pret Teklu Edelhauss par īri Ls 125,— ar 6% un pretprasībā par Ls 200,—, un atbildētājas Teklas Edelhauss pilnvarnieka zv. adv. A. Neihausa paskaidrojums. (L. № 40.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators O. Ozoliņš; referē senators F. Konradi.

Senats a t r o d:

Prasītāji cēluši īres maksas prasību Ls 125,— apmērā (Ls 35,— īres maksas atlikumu par laiku no 1935. g. 1. maija līdz 1. junijam + Ls 90,— par laiku no 1. junija līdz 1. julijam). Atbildētāja atzinusi prasību Ls 65,— apmērā (līdz telpu atbrīvošanas dienai — 10. junijam), kādu sumu viņa arī samaksājusi prasītāju pilnvarniekam, bet cēlusi pretprasību, lūdzot piespriest viņai no pirmprasītājiem solidari Ls 200,— nelikumīgi saņemtu atkāpšanās naudu (virsmaksu). Miertiesnesis noraidījis pirmprasības apstrīdēto daļu un apmierinājis pretprasību, atrodot: 1) ka strīdus telpās nebijis iespējams dzīvot, jo pa vakariem un naktīm pie atbildētājas dzīvokļa durvīm un logiem ir klaŭvējušas svešas personas, kuŗām pat ir bijušas prasītāju nama vārtu atslēgas, un ka šīs personas pastāvīgi traucējušas atbildētājas mieru un viņas ģimenes locekļu iekļūšanu dzīvoklī; 2) ka augšminētie traucējumi, uz kuŗiem atbildēāja aizrādījusi nama administracijas personām, neesot novērsti; 3) ka, bez tam, dzīvokļa logi un durvis arī neesot bijuši kārtībā (liec. Edelhauss, Verners, Magidsona un Kacenelsona liecības kopībā); 4) ka tamdēļ atbildētājai esot bijis likumīgs iemesls atstāt dzīvokli bez kādas iepriekšējas īres līguma uzteikšanas, un 5) ka pie telpu izīrēšanas prasītāji pieprasījuši un saņēmuši no atbildētājas 200 latus virsmaksu it kā par izdarītiem remontiem, kaut gan pēc Lik. par telpu īri 24. p. aizliegts ņemt pie telpu izīrēšanas atsevišķu maksu jebkādā veidā. Apgabaltiesa pievienojusies miertiesneša sprieduma motiviem un apstiprinājusi šo spriedumu, atrodot, ka ar otrā instancē nopratināto liecinieku liecībām atbildētājas ierunas par dzīvokļa iekšējiem trūkumiem un ārējām negatīvām īpašībām pilnā mērā apstiprinātas. Prasītāju kasacijas sūdzība nepelna ievērības. Visi augšā minētie miertiesneša un apgabaltiesas konstatējumi un no viņiem secinātie slēdzieni, kā pamatoti uz lietas apstākļu iztirzāšanu pēc būtības, attiecas uz lietas faktisko pusi, kas nav pārbaudama kasacijas kārtībā. Jau ar to atkrīt prasītāju paskaidrojumi un iebildumi viņu kasacijas sūdzībā, kuŗos viņi apstrīd šo slēdzienu pareizību. Pievienojoties miertiesneša sprieduma motiviem, apgabaltiesa nemaz nav spiesta savā spriedumā atkārtot pirmās instances motivus vai pievest jaunus. (Sen. CKD 35/927.) Kā miertiesnesis, tā arī apgabaltiesa, kuŗa pievienojusies miertiesneša sprieduma motiviem, atzinuši, ka atbildētājas aizrādītie dzīvokļa iekšējie un ārējie defekti un trūkumi pilnā mērā pastiprināti ar nopratināto liecinieku liecībām. Tiesas slēdziens par lieciniekū

izteicienu ticamību, liecību iztulkošana un novērtēšana attiecas uz lietas faktisko pusi un nav pārbaudami kasacijas kārtībā (Sen. CKD 24/46 u. c.). Par nepareizu atzīstams prasītāju aizrādījums, it kā apgabaltiesa nemaz nav ņēmusi vērā apelacijas sūdzībā minētos paskaidrojumus un iebildumus, jo apgabaltiesa nopratinājusi un pārpratinājusi visus apelacijas sūdzībā uzdotos lieciniekus, bet nākusi pie slēdziena, ka ar prasītāju liecinieku Īdas un Dāvida Svaru liecībām netieši pastiprināti atbildētājas iebildumi par dzīvokļa iekšējiem trūkumiem, bet dzīvokļa ārējās negatīvās īpašības bez jau pirmā instancē pratināto liecinieku liecībām pilnā mērā pastiprinātas ar otrā instancē nopratināto Jēkaba Edelhausa un Zofijas Žaržavskis liecībām, kuŗu iztulkošana un novērtēšana, kā jau aizrādīts, pieder tās tiesas kompetencei, kuŗa izšķiŗ lietu pēc būtības un viņas slēdziens šajā jautājumā nav pārbaudams kasacijas kārtībā. Tas apstāklis vien, uz kuŗu prasītāji aizrāda savā kasacijas sūdzībā, ka atbildētāja neesot griezusies pie policijas ar sūdzību par miera traucēšanu no svešām personām, nemaz neatspēko miertiesneša un apgabaltiesas konstatējumus šajā jautājumā, bet īrnieks var prasīt tieši no namsaimnieka, lai konstatētie traucējumi būtu novērsti (CL 4122. p.). Likuma par telpu īri 24. p. aizliedz ņemt atsevišķu atlīdzību jebkādā veidā, arī kā dzīvokļa nepieciešamā remonta darbu atlīdzināšanu, pie kam šis 24. pantā paredzētais aizliegums attiecas arī uz telpām, kas atrodas kapitalremontētā namā, kā tas izriet arī no likuma 1. panta piezīmes. Ar to atkrīt visi prasītāju kasacijas sūdzībā minētie paskaidrojumi un iebildumi.

Atrodot tamdēļ, ka prasītāju kasacijas sūdzība kā nepamatota noraidama, Senats n o l e m j: Eižena, Īdas, Ludmillas, Helēnes, Aleksandra un Emiļa Rodes pilnvarnieka zv. adv. Tīcmaņa kasacijas sūdzību uz CPN 283. panta pamata atstāt bez ievērības. Tiesāšanās izdevumus kasacijas instancē uzlikt prasītājiem atbildētājas labā.

25. 1937. g. 4. novembrī / 2./17. decembrī. Finansu ministrijas Nodokļu departamenta kasacijas sūdzība par Tiesu palatas 1936. g. 16. septembŗa lēmumu Marijas Ozoliņš un Edes Purviņš kopīpašuma dalīšanas lietā un Edes Purviņš paskaidrojums. (L. № 44.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators O. Ozoliņš; referē senators M. Čakste.

Senats a t r o d:

Nodokļu departaments kasacijas sūdzībā atzīst, ka dalīšanas līguma slēdzējām: Edei Purviņš un Marijai Ozoliņš, katrai piederējusi idealā puse no nekustamās mantas, kuŗu viņas ar dalīšanas līgumu sadalījušas. Neskatoties uz to, Nodokļu departaments tomēr uzskata, ka uz Likuma par atsavināšanas nodevu (Lkr. 34/228) 3. panta 7. punkta pamata šis līgums no atsavināšanas nodevas nav atsvabināts, jo ar šo līgumu nekustamā manta, lauku mājas, netiekot sadalīta līdzīgās daļās un vērtībā: viena no līdzīpašniecēm saņemot māju vērtīgāko daļu un izmaksājot otrai par to atlīdzību Ls 2400,— apmērā. No šīs sumas, pēc Nodokļu departamenta domām, būtu aprēķinama atsavināšanas nodeva. Šāds viedoklis nav atzīstams par pareizu. Saskaņā ar Likuma par atsavināšanas nodevu 3. panta 7. punktu, no atsavināšanas nodevas atsvabināti akti, ar kuŗiem līdzīpašnieki sadala savā starpā, idealās vai realās daļās, nekustamu mantu, ja viņi viens otram neatsavina savu daļu. Sakarā ar tādiem likuma nosacījumiem, atzīmējams, ka saskaņā ar CL kopīpašnieks var savu idealo daļu atsavināt (CL 938. p.), pie kam atsavināšana var tikt izdarīta arī pārējiem kop-

īpašniekiem, kopīgi vai atsevišķi, un katram no viņiem likumā paredzētos gadījumos pieder arī atsavinātās daļas pirmpirkuma un izpirkuma tiesības (CL 939. p.). Bet neatkarīgi no tā, katram no kopīpašniekiem ir tiesība katrā laikā prasīt kopīpašuma dalīšanu (CL 940. p.). CL 941. pants nosaka, kādā veidā tiesa var sadalīt kopīpašumu, ja kopīpašnieki nevar savā starpā labprātīgi vienoties par dalīšanas veidu, pie kam tiesa tādā gadījumā var pat noteikt, ka visa manta atdodama vienam no kopīpašniekiem, ar pienākumu samaksāt pārējiem viņu daļas naudā. Arī tāds gadījums no CL viedokļa ir tikai viens no kopīpašuma dalīšanas veidiem, bet nevis atsavināšanas darījums. Attiecinot šos apsvērumus uz Likuma par atsavināšanas nodevu 3. panta 7. punktu, jākonstatē, ka tas runā par gadījumiem, kad kopīpašnieki sadala kopīgo nekustamo mantu (CL 940. p.), kādā gadījumā dalīšanas akti atsvabināti no atsavināšanas nodevas un par gadījumiem, kad kopīpašnieki atsavina viens otram savas daļas (CL 938. un 939. p.). Tādā gadījumā atsavināšanas akti nav atsvabināti no atsavināšanas nodevas. Paceļas vienīgi jautājums, kādēļ šī likuma 3. panta 7. punktā ir īpaši minēts, ka akti, ar kuriem kopīpašnieki atsavina viens otram savas daļas, nav atsvabināti no atsavināšanas nodevas, ja šie akti ir apmaksājami ar nodevu uz šī likuma 1. un 2. pantu pamata. Tas, acīm redzot, darīts tādēļ, lai uzsvērtu starpību, kāda pastāv starp 3. panta 7. punktā paredzēto gadījumu un tā paša panta 6. punktā paredzēto gadījumu. Pēdējā gadījumā, proti, kad līdzmantinieki sadala savā starpā nekustamu mantu, atsavināšanas nodeva nav ņemama pat tad, ja viņi viens otram atsavina savas daļas. Turpretim, gadījumā, ja kopīpšums nav nodibinājies mantošanas ceļā, viena kopīpašnieka daļas atsavināšana otram vienmēr apmaksājama ar atsavināšanas nodevu. Bez tam, Likuma par atsavināšanas nodevu 3. panta 7. punkts, runājot arī par atsavināšanas gadījumiem, ar to gribējis uzsvērt, ka atsavināšanas nodeva ņemama arī tajos gadījumos, kad dalīšanas līgums patiesībā tikai ir apslēpis atsavināšanas līgumu. Tādā gadījumā, kaut arī ārēji būtu bijis noslēgts dalīšanas līgums, patiesībā tomēr ir noslēgts atsavināšanas līgums, un tādam gadījumam likums īpaši nosaka, ka tas, kaut arī ārēji bijis noslēgts dalīšanas līgums, nav atsvabināts no atsavināšanas nodevas. No sacītā redzams, ka no Likuma par atsavināšanu nodevu 3. panta 7. punkta viedokļa izšķirošs jautājumā par to, vai akts ir apmaksājams ar atsavināšanas nodevu, ir apstāklis, vai kopīpašnieki nekustamo mantu sadalījuši (CL 940. un 941. p.), vai viņi viens otram savas daļas atsavinājuši (CL 938. un 939. p.). Tikai pēdējā gadījumā akts apmaksājams ar atsavināšanas nodevu, bet pirmā gadījumā tas no šīs nodevas atsvabināts. Sen. CKD 37./472. izteikto viedokli, par cik tas nav saskaņojams ar augšminētiem apsvērumiem, Senats neuztur spēkā. Piegriežoties konkretam gadījumam, atzīmējams, ka Nodokļu departaments kasacijas sūdzībā atzīst, ka bija notikusi kopīpašuma sadalīšana. Viņš tikai tādēļ vien, ka mājas nav sadalītas līdzīgās daļās un vērtībā un ka viena no kopīpašniecēm par saņemto māju vērtīgāko daļu izmaksājusi otrai Ls 2400,—, grib no šīs sumas aprēķināt atsavināšanas nodevu, saskatot naudas izmaksā it kā atsevišķu darījumu. Tāds viedoklis tomēr nav atzīstams par pareizu. Pirmā kārtā, tikai tādēļ vien, ka sadalot kopīpašumu realās daļās, līguma slēdzējas, lai izlīdzinātu realo daļu nevienādo vērtību, viena otrai izmaksājusi zināmu naudas sumu, līgums nezaudē dalīšanas līguma raksturu (sal. CL 941 p.). Un bez tam nav pielaižams, ka no līguma, kas no juridiskā viedokļa uzskatams par vienu darījumu, atdalītu daļu par naudas izmaksu, un šajā daļā mēģinātu saskatīt it kā atsevišķu darījumu. Tāda atsevišķa darījuma ar it kā atsevišķu atsavināšanai nolemtu priekšmetu (kādu īsti?) šajā gadījumā nav, jo līguma

priekšmets ir tikai viens, līguma slēdzējām kopīpašumā piederošās mājas. Un ar līgumu šis priekšmets netiek atsavināts nedz visumā, nedz kādā daļā, bet gan tikai sadalīts proporcionali kopīpašnieču tiesību apjomam šajā priekšmetā, izlīdzinot pie tam nodibināto realo daļu vērtību nevienādību ar naudas palīdzību. Aiz šiem iemesliem Nodokļu departamenta viedoklis, it kā šajā gadījumā būtu noslēgts kāds atsavināšanas darījums, nav atzīstams par pareizu, kādēļ viņa kasacijas sūdzība kā nepamatota atraidama.

Ievērojot sacīto, Senats n o l e m j: Finansu ministrijas Nodokļu departamenta kasacijas sūdzību uz CPN 907. panta pamata atstāt bez ievērības.

26. 1937. g. 4. novembrī. Atbildētājas Rīgas Biržas sab-bas pilnvarnieka zv. adv. G. Rīzenkamfa kasacijas sūdzība par Tiesu palatas 1936. g. 25. maija spriedumu Eduarda Kalniņa prasībā pret Rīgas biržas sabiedrību, sumā Ls 3074,90 par pensijas izmaksu. (L. № 46.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators O. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Senats a t r o d:

Kasacijas sūdzības iesniedzēja neapstrīd Tiesu palatas atzinumu, ka partu starpā ir nodibinājušās līguma attiecības, kuŗas apspriežamas pēc m ū ž a r e n t e s līguma noteikumiem, bet atrod, ka Tiesu palatai bijis jāpiemēro 1923. g. 17. marta likums, pārrēķinot Latvijas valutā to sumu, kuŗa prasītājam saskaņā ar līgumu pienākas k r i e v u r u b ļ o s. Šāds atbildētājas uzskats nav pareizs. 1920. g. 18. marta un 1923. g. 17. marta likumi attiecas vienīgi uz tādiem p a r ā d i e m, kuŗi i z c ē l u š i e s līdz pēdējā no minētiem likumiem (t. i. 1923. g. 17. marta lik.) spēkā nākšanai (Sen. CKD 30./167). Par š ā d u p a r ā d u konkretā gadījumā nevar runāt. Uz mūža rentes līguma pamata rentes saņēmējs vēl neiegūst noteiktu p r a s ī j u m u uz atsevišķiem rentes maksājumiem, bet viņam — ievērojot to, ka rentes līgums un uz tā pamata izdaramie maksājumi atkarājas no rentes saņēmēja dzīves ilguma — ir tikai „izredze" vai „cerība" (Anwartschaft, Erwerbsberechtigung), resp. tikai e v e n t u ā l a t i e s ī b a saņemt ipso jure atsevišķos maksājumus ar attiecīgo rentes termiņu iestāšanos (sal. Enneccerus, Kipp, Wolff, Lehrb. des bürgel. Rechts II, § 185, II 3). Līdzīgs stāvoklis rodas suspensiva nosacījuma gadījumā, kad tiesības un pienākumi, kuŗi saskaņā ar darījumu nostādīti atkarībā no suspensiva nosacījuma (bet ne darījums visumā), stājas spēkā tikai ar nosacījuma iestāšanos (sk. 2. tezi pie CL 3167. p. Bukovska izd.). Tādēļ konkretā gadījumā nevar teikt, ka jau 1923. g. 17. m a r t ā būtu i z c ē l i e s prasītāja prasījums uz 1933.—1935. g. rentes maksājumiem, kuŗi sastāda šīs prasības priekšmetu; ja prasītājs (resp. līgumā minētās personas) būtu miris pirms 1933. g., tad, acīm redzot, šis prasījums nekad nebūtu izcēlies. Bet ja nu prasītājam 1923. g. 17. martā vēl prasījums nebija, bet bija tikai „izredze" vai „cerība" (Anwartschaft) uz šo prasījumu, tad arī nevar teikt, ka 1923. g. 17. martā jau būtu pastāvējis šai ziņā kāds atbildētājas p a r ā d s (jo parāds parādnieka pusē atbilst kreditora p r a s ī j u m a tiesībai — Sen. CKD 35/1829). Tādēļ augšā minētie likumi, kuŗi paredz spaidu kursu p a r ā d u maksājumiem, kuŗi i z c ē l u š i e s pirms šo likumu spēkā nākšanas, runā esošiem rentes maksājumiem nav piemērojami. Ar to atkrīt atbildētājas kasacijas sūdzības 1. pkts. Nav ievērojams arī šīs sūdzības 2. pkts, jo tanī minētie s p e c i a l i e likumi konkretā gadījumā nav piemērojami, bet atbildētājas citētais 1936. g. 9. julija likums (Lkr. 113) izdots pat pēc Tiesu palatas sprieduma taisīšanas. Bet tā kā arī 1920. g. 18. marta,

resp. 1923. g. 17. marta likumi, kā augšā aprādīts, šajā lietā nav piemērojami, tad Tiesu palatai bija likumīgs pamats pārrēķināt krievu zelta rubļus pēc to pirktspējas (sal. Sen. CKD 27/131).

Atrodot tādēļ, ka atbildētājas kasacijas sūdzība kā nepamatota atraidama, Senats n o l e m j: Rīgas biržas sabiedrības pilnvarnieka zv. adv. G. Rīzenkamfa kasacijas sūdzību uz CPN 907. p. pamata atstāt bez ievērības.

27. 1937. g. 4. novembrī. Mir. Matrenas un Vasilija A l i c h a n o v u m. m. aizgādņa zv. adv. P. Nikanorova kasacijas sūdzība par Rīgas apgabaltiesas 1936. g. 17. novembŗa / 2. decembŗa lēmumu mir. Vasilija un Matrenas Alichanovu mantojuma aizgādnības lietā. (L. № 51.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators *O. Ozoliņš*; referē senators *F. Konradi*.

Senats a t r o d:

Saskaņā ar CL 2596. p. otro teikumu tiesa noteic mantojuma masas aizgādņiem par viņu pūlēm atlīdzību samērā ar m a n t o j u m a v ē r t ī b u, pie kam likums nosaka augstāko robežu (2% resp. 4% no mantojuma vērtības), kuŗu tiesa nedrīkst pārkāpt, noteicot aizgādņiem atlīdzību. Tomēr tā paša likuma trešais teikums paredz arī citāda veida aprēķināto atlīdzību, proti, izejot no mantojuma gada b r u t o i e n ā k u m a; šādu atlīdzību tiesa var noteikt, ja lietas apstākļi to prasa, tās atlīdzības vietā, kuŗu paredz 2596. p. otrais teikums, pie kam šādā gadījumā aizgādņiem piešķiŗami p i e c i p r o c e n t i no gada bruto ienākumiem, kādus mantojums ienes. Šāds ir CL 2596. p. skaidrais saturs un no tā, pretēji apgabaltiesas domām, nevar nākt pie slēdziena, ka gadījumā, ja tiesa aizgādņiem piešķiŗ atlīdzību izejot no mantojuma bruto ienākumiem, procentuālā likme, raugoties pēc apstākļiem, var būt arī zemāka par 5%, samērā ar aizgādņa pūlēm un viņa pārvaldībā stāvošo mantu. Pie sava slēdziena apgabaltiesa, acīm redzot, nākusi nepareizi attiecinot 2596. pantā lietotos vārdus „raugoties pēc apstākļiem" uz atlīdzības apmēra noteikšanu no mantojuma bruto ienākumiem, kamēr tie patiesībā attiecas uz šinī pantā paredzēto viena vai otra atlīdzības v e i d a piemērošanu. Tādā kārtā tiesa, raugoties pēc apstākļiem, var izvēlēties vienu vai otru no šiem atlīdzības veidiem, bet ja viņa atzinusi par piemērojamu 2596. p. trešā teikumā paredzēto atlīdzības veidu, tad viņai aizgādņiem arī jāpiešķiŗ atlīdzība likumā noteiktā apmērā, t. i. taisni p i e c i p r o c e n t i no mantojuma bruto ienākumiem. Pretēji apgabaltiesas domām, arī CL 496. p., uz kuŗu atsaucas 2596. p., neatbalsta uzskatu, it kā aizgādņu atlīdzības apmērs v i e n m ē r būtu noteicams samērā ar viņu pūlēm un ar viņu pārvaldībā esošo mantu; par to runā tikai šī panta pirmā daļa, bet nevis arī otrā daļa, kuŗa kā atlīdzību paredz noteiktu procentu no mantas vērtības. Bez tam CL 427. p., uz kuŗu savukārt atsaucas CL 496. p., nosaka, ka aizbildnim ir tiesība par savām pūlēm saņemt p a (bet nevis l ī d z) 5% no tīra ienākuma. Visi minētie likuma panti pierāda, ka likumdevējs dažos gadījumos ir noteicis tikai atlīdzības augstākās robežas, bet citos atlīdzību noteicis striktā, negrozamā apmērā. Nav nekāda pamata pieņemt, ka šai ziņā likumdevējs būtu pielaidis redakcionalo kļūdu, kādēļ atsevišķos gadījumos jārīkojas tieši saskaņā ar piemērojamā likuma tekstu.

Atrodot, ka apgabaltiesa pielaidusi CL 2596. p. pārkāpumu, kādēļ viņas lēmums nav uzturams spēkā, Senats, neielaižoties pārējo sūdzētāja minēto kasacijas iemeslu pārbaudīšanā, n o l e m j: Rīgas apgabaltiesas 1936. g. 17. novembŗa / 2. decembŗa lēmumu CL 2596. panta pārkāpuma dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā tiesas sastāvā.

28. 1937. g. 4. novembrī / 2. decembrī. Jelgavas evaņģeliskās - luteriskās trīsvienības baznīcas pilnvarnieku zv. adv. B. Nolteina un T. Cimmermaņa kasacijas sūdzība par Tiesu palatas 1936. g. 8. junija lēmumu lietā par Jelgavas ev.-lut. Trīsvienības baznīcas lūgumu atzīt īpašuma tiesības uz Jelgavas III hip. iec. imobili ar hip. № 22-a. (L. № 47.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators O. Ozoliņš; referē senators J. Grots.

Senats atrod:

Jelgavas ev.-lut. sv. Trīsvienības baznīca lūdz apgabaltiesu atzīt viņas īpašuma tiesības uz ieilguma pamata uz nekustamo īpašumu Jelgavā, Pulkveža Kalpaka ielā № 10, aizrādot, ka 1873. gadā zemes grāmatās ticis apstiprināts pirkuma-pārdevuma līgums, kuŗā kā pārdevējs atzīmēts Fridrichs Šmidts, bet kā pircējs mācītājs Zēzemans, kas rīkojies nevis priekš sevis, bet priekš sv. Trīsvienības baznīcas skolas. Pēdējā nekad neesot baudījusi juridiskas personas tiesības. Faktiskais pircējs bijusi sv. Trīsvienības baznīca, bet imobilis esot nepareizi koroborēts uz skolas vārda. Tiesu palata minēto lūgumu atstājusi bez ievērības, aizrādot, ka nepareiza ierakstījuma labojumu zemes grāmatās varot panākt vienīgi prasības ceļā un nevis apsardzības kārtībā, kādā sūdzētāja lūdz viņai atzīt īpašuma tiesības. Pēc pašas sūdzētājas apgalvojuma viņas skola nav un nekad nav bijusi juridiska persona. Tā tad imobils ierakstīts zemes grāmatās uz neeksistējošas personas vārda. Tādēļ imobils atzīstams bezsaimnieka manta Likuma par bezsaimnieka nekustamas mantas ieskaitīšanu valsts zemes fondā (Lkr. 35/169; 36/86) nozīmē. Ja nu sūdzētāja atrod, ka viņa uz šo imobili ieguvusi īpašuma tiesības uz ieilguma pamata un vēlas panākt imobila ievešanu zemes grāmatās uz viņas vārda, tad viņai bija jārīkojas saskaņā ar minētā likuma 3. p. (1935. g. redakcijā, kas bija spēkā lūguma iesniegšanas laikā).

Aiz šiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palata gala slēdziena ziņā nav pārkāpusi kasacijas sūdzībā minētos likumus un ka tādēļ kasacijas sūdzība atraidama, Senats nolemj: Jelgavas evaņģeliskās - luteriskās trīsvienības baznīcas pilnvarnieku zv. adv. B. Nolteina un zv. adv. T. Cimmermaņa kasacijas sūdzību uz CPN 907. p. pamata atstāt bez ievērības.

29. 1937. g. 4. novembrī / 2. decembrī. Atbildētāju Miķeļa, Marijas, Kārļa, Eduarda, Alfreda un Olgas Krūmiņu pilnvarnieka zv. adv. A. Ozola un prasītāja Jāņa Bandenieka pilnvarnieka zv. adv. E. Grinberga kasacijas sūdzības par Tiesu palatas 1936. g. 27. maija / 10. junija spriedumu Jāņa Bandenieka prasībā pret Miķeli Krūmiņu u. c. sumā Ls 5.000,— par piespriestās mūža pensijas izmaksu. (L. № 49.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators O. Ozoliņš; referē senators J. Grots.

Senats atrod:

Prāvnieku starpā nav strīda par to, ka Bandenieka (prasītāja šai lietā) prasības lietā pret Augustu Krūmiņu apgabaltiesa piespriedusi prasītājam par labu pensiju no 1924. g. 11. februara līdz viņa miršanai, ka Tiesu palata šo spriedumu apstiprinājusi un ka Augusts Krūmiņš 1930. g. ir miris. Atbildētāji arī neapstrīd savā kasacijas sūdzībā Tiesu palatas konstatējumus, ka: 1) atbildētāji griezušies apgabaltiesā ar lūgumu apstiprināt viņus mantošanas tiesībās uz mir. Augusta Krūmiņa atstāto mantojumu un aizrādījuši, ka viņi mantojumu sa-

ņēmuši savā valdīšanā jau 1930. g. 18. novembrī, t. i. tūliņ pēc Augusta Krūmiņa nāves; 2) atbildētāji iesnieguši apgabaltiesai ziņojumu par mantojuma sastāvu un vērtību līdz ar zemes grāmatu izrakstu, kurā apliecināts, ka 1930. g. 13. oktobrī ievesta hipoteka par labu prasītājam Ls 33,— mēnesī, skaitot no 1924. g. 1. februara. Pamatodamās uz šiem konstatējumiem, Tiesu palata varēja nākt pie slēdziena, ka atbildētāji nav pieņēmusi mantojumu aiz maldības, jo viņiem apgrūtinājums prasītājam par labu bija zināms, un tādēļ atbildētājiem vairs nebija tiesības atteikties no mantojuma, un ka viņiem jāatbild par parādiem, kas apgrūtina mantojumu. Šādos apstākļos Tiesu palata varēja atstāt bez ievērības atbildētāju lūgumu pārbaudīt pierādījumus par maldību un par atteikšanos no mantojuma. Nepareizs ir atbildētāju norādījums, ka prasība esot uzskatama par priekšlaicīgu aiz tā iemesla, ka aizgādnības iecelšanas dēļ viņi nevarējuši disponēt par mantojumu un ka tādēļ arī nevarējuši to iegūt. Pēc CL 2622. p., mantojuma iegūšana notiek ar tā p i e ņ e m š a n u. Par to, ka saskaņā ar CL 1456. p. personīgu prasību varēja celt tikai pēc tam, kad no hipotekas realizacijas parāds netiks segts, kā arī par to, ka atbildētājiem nebijis zināms parāda apmērs aiz tā iemesla, ka viņi nezināja, vai prasītājs vēl ir dzīvs un cik ilgi viņš dzīvos, atbildētāji runā pirmo reizi tikai savā kasacijas sūdzībā, kādēļ Senatā šie jautājumi nav apspriežami. Aiz šiem iemesliem atbildētāju kasacijas sūdzība nepelna ievērību. Prasītājs savā kasacijas sūdzībā apstrīd Tiesu palatas sprieduma pareizību, cik tālu ar to prasība nav apmierināta s o l i d a r i no visiem atbildētājiem. Konkretā gadījumā jautājums, vai līdzmantinieki atbild par parādiem solidari, jeb samērā ar savām mantojuma daļām, izšķirams saskaņā ar Vidz. zemn. lik. 984. p. un nevis saskaņā ar CL 2679. p., kā to nepareizi darījusi Tiesu palata. Pēc Vidzemes zemn. lik. 984. p. mantojums nepāriet uz mantiniekiem un to nevar sadalīt viņu starpā, kamēr nav galīgi nomaksāti visi nomirušā parādi. Pretējā gadījumā visi mantinieki n e d a l ī t i atbild kreditoriem par parādu samaksu. Vidzemes zemn. lik. 984. p. 1., 2. teik. vācu tekstā nosaka, ka: „Gleichergestalt kann auch der Nachlass nicht eher vererbt o d e r unter die Erben zur Teilung gebracht werden, als bis zuvor sämmtliche Schulden des Erblassers berichtigt worden sind. Im entgegengesetzten Falle (t. i., ja iepriekš netiktu nokārtoti visi parādi, bez kādas nokārtošanas mantojums vispār nevar pāriet uz mantiniekiem) bleiben sämmtliche Erben in solidum und dabei ein jeder für die ganze Schuld, unter Vorgehalt des Regresses an die Miterben, den Gläubigern verhaftet.“ Salīdzinot 984. p. oriģinalo (t. i. vācu) tekstu ar krievu tekstu, redzams, ka oriģinalais teksts (984. p. 1. teikums) saka „oder“, bet nevis „un“ (kā krievu teksts). No sacītā izriet, ka normalā kārtā uz Vidzemes zemnieku mantojums var pāriet tikai netto sastāvā, t. i. mantojums piešķirams viņam tikai atvelkot parādus, un pirms tam uz mantinieku vispār nevar pāriet („wird nicht eher vererbt“). Ja tādēļ mantinieks iestājas mantojuma valdījumā agrāk, t. i. nesamaksājot parādus („sich in den Besitz ..... gesetzt hat“ pēc 983. p. 2. teik.) vai ja mantinieki pat būtu sadalījuši mantojumu savā starpā, tad dabiski jāiestājas 984. p. 2. teik. paredzētai sankcijai, t. i. viņi atbild „in solidum“, jo citādi nevar atjaunot (restituēt) normalo, iepriekšējo stāvokli, kas vien dotu kreditoriem iespēju tikt pie apmierinājuma tieši iz mantojuma brutto sastāva. Ja turpretim mantinieki pārņem mantojumu „ar tiesas piekrišanu“ (pēc 983. p. 2. teik.), tā tad, iepriekš nokārtojot parādus, tad par viņu solidaro atbildību, saprotams, nevar būt runas un viņi vispār būtu atbildīgi tikai ar mantojuma sastāvu saskaņā ar 983. p. papildinājumu (1889. g. red.). Mantinieku atbildība in solidum iestājas, ja viņi pieņem mantojumu vai iestājas mantojuma valdījumā bez

tiesas uzraudzības, nenokārtojot parādus, vai pat stājas jau pie mantojuma sadalīšanas. Tādēļ, konstatējot, ka mantinieki saņēmuši mantojumu savā valdīšanā tūliņ pēc testatora nāves, Tiesu palatai vajadzēja apspriest jautājumu par atbildētāju solidaro atbildību izejot no Vidzemes zemn. lik. 984. p. noteikumiem, uz kuŗiem bija norādījis arī prasītājs savā apelacijas sūdzībā. Apspriežot atbildības jautājumu pēc CL 2679. p., Tiesu palata ir pārkāpusi Vidzemes zemn. lik. 984. p.

Atrodot, ka Tiesu palatas spriedums minētā pārkāpuma dēļ prasītāja pārsūdzētā daļā nav atstājams spēkā, bet atbildētāju kasacijas sūdzība atraidama, Senats n o l e m j: uz prasītāja Jāņa Bandenieka pilnvarnieka zv. adv. E. Grinberga kasacijas sūdzības pamata Tiesu palatas 1936. g. 27. maija / 10. junija spriedumu pārsūdzētā daļā atcelt Vidzemes zemn. lik. 984. p. pārkāpuma dēļ un lietu nodot tai pašai tiesai izspriešanai šai daļā no jauna citā tiesas sastāvā; atbildētāju Miķeļa, Marijas, Kārļa, Eduarda, Alfreda un Olgas Krūmiņu pilnvarnieka zv. adv. A. Ozola kasacijas sūdzību uz CPN 907. p. pamata atstāt bez ievērības; tiesāšanas izdevumus kasacijas instancē par atbildētāju kasacijas sūdzību uzlikt atbildētājiem prasītāja labā.

Likumu rādītājs

Senata Civilā kasacijas departamenta kopsēdes 1937. gada spriedumiem.

Likumi sakārtoti alfabetiski. Pirmie skaitļi nozīmē attiecīgo likumu resp. noteikumu pantu, otrie — sprieduma numuru pēc „Valdības Vēstnesī" publicētā spriedumu krājuma.

Likums par **agrāko** līgumu un parādu kārtošanu (1920. g. 18. marta Lkr. 181; 1923. g. 17. marta Lkr. 23)

. 26

Likums par **atsavināšanas** nodevu Lkr. 34/228)

3. p. 7. pkts 25
4. p. 15
5. p. 15
6. p. 25

Likums par **bezsaimnieku** nekustamas mantas ieskaitīšanu valsts zemes fondā (Lkr. 35/169)

3. p. 28

1864. g. **Civillikumi** (CL)

41. p. 6, 14
53. p. 6
55. p. 6, 14
79. p. 3
80. p. 3
328. p. 23
427. p. 27
496. p. 27
579. p. 11
580. p. 11
930. p. 18
938. p. 25
939. p. 25
940. p. 25
959. p. 9
1412. p. 20
1456. p. 29
1595. p. 19
1830. p. 3
2596. p. 27
2622. p. 29
2679. p. 29
3342. p. 1
3631. p. 1
3712. p. 12
3734. p. 12
4122. p. 24

Civilprocesa nolikums (CPN)

25. p. 2. piez. 2, 8
226. p. 22
231. p. 22
682. p. 14
696. p. 16
716. p. 9
772. p. 11
1021. p. 19
1022. p. 7
1047. p. 7
1055. p. 20
1069. p. 20
1120. p. 9. pkts 16
1238. p. 20
1294. p. 9
1307. p. 9
1455. p. 2
1459. p. 2, 8
V piel. 16. p. 17

Likums par **darba** laiku (Lkr. 22/74)

19. p. 10

Likums par Rīgas-Valkas un citu valsts **dzelzsceļiniju** koroborēšanu (Lkr. 32/66)

. 11

Likums par Latvijas **kreditbanku** (Lkr. 35/58)

9. p. 8
18. p. 8

Miera līgums starp Latviju un **Krieviju** (Lkr. 20/204)
XVI p. 11
10. p. 11
16. p. 11

Noteikumi par **naudu** (Lkr. 22/146)
10. p. 1. piez. 5

Notariata nolikums
310. p. 19
316. p. 19
321. p. 2. pkt. 29
361. p. 20

Likums par **pilsētu** tiesību piešķiršanu 16 miestiem (Lkr. 28/39)
1. p. 3

Likums par **telpu** īri (Lkr. 24/91)
24. p. 12, 24

1918. g. 6. decembra pagaidu nolikums par Latvijas **tiesām** un tiesāšanas kārtību (Lkr. 18/10)
7. p. 23

Tiesu iekārtas likums
174. p. 2. pkts 20

Tirdzniecības procesa nolikums (TPN)
432. p. 17
440. p. 17
446. p. 4. un 5. pkts . . . 17

Noteikumi par **tirdzniecības** reģistri (Lkr. 34/145)
51. p. 13

Instrukcija pie noteikumiem par **tirdzniecības** reģistri (V. V. 34/156)
9. p. 13

Vekseļu likums
28. p. 22
72. p. 1
75. p. 1

Vidzemes **zemnieku** likumi
984. p. 29

Rīkojums par **zīmognodevu** (Lkr. 21/165)
44. p. 7. pkt. 21
44. p. 10. pkt. 21
110. p. 4
111. p. 4